

Списание за екология и горско стопанство ♦ 3 лв.

ТОРА

9 / 2016

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

STIHL MS 241 C-M

Серийно оборудван с напълно електронно управление на двигателя M-Tronic

MS 241 C-M с M-Tronic - професионален моторен трион с многостранно приложение

Професионалният моторен трион STIHL MS 241 C-M е оборудван серийно с напълно електронно управление на двигателя M-Tronic, благодарение на което винаги има оптимална мощност, константни максимални обороти и много добро ускорение, без да е необходима ръчна настройка на карбуратора. С богатото си оборудване напр. HD2 филтър, професионална антивибрационна система STIHL, обезопасе-

на срещу изгубване гайка на капака на водещото колело, високата си мощност и прецизното си рязане той е много подходящ за кастрене на иглолистна дървесина, добив на тънка дървесина и прореждане, както и за отглеждане на млади насаждения. Възползвайте се от промоционалния пакет, който ще Ви предложат дилърите на STIHL в цялата страна само до 23.12.2016!

Издание на Изпълнителната агенция по горите

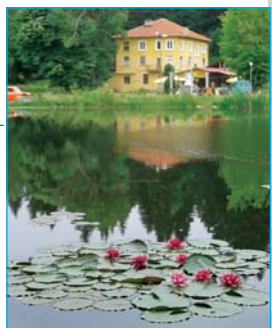
Предложение

Абонаментната кампания за сп. „Гора“ за 2017 г. е в разгара си.

Сп. „Гора“ ще продължи стремежа си да утвърждава добър имидж на горския сектор. Лесовъдите преобрази България. Дейността им е мащабна и народополезна. Затова е необходимо обществеността да научава повече за нея.

Желателно е да осигурим по-голяма популярност за дейността на горския сектор. Предложението е горските структури по места да абонират кметства, общини, регионални и местни медии, полицейски и противопожарни служби, администрации, училища, читалища, библиотеки.

Цената на един абонамент за цялата 2017 г. е само 30 лв., но специфичната лесовъдска информацията, която ще получи обществеността, няма измерения. Как се стопанисват горите на България, защо съхнат млади иглолистни насаждения, кой и как залесява или предпазва горите от болести и вредители. На всички интересни и актуални въпроси сп. „Гора“ ще продължава да публикува компетентни отговори.

Редакционен съвет:

Председател:

д-р инж. ЦЕНКО ЦЕНОВ

Членове:

инж. ДИМИТЪР БЪРДАРОВ

инж. ВАЛЕНТИН ЧАМБОВ

проф. д-р ИВАН ПАЛИГОРОВ

д-р инж. ГЕОРГИ ГОГУШЕВ

доц. д-р ГЕОРГИ КОСТОВ

доц. д-р ЗДРАВКО СТАЛЕВ

Главен редактор:

инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ

boris@iag.bg

bbgospod@yahoo.com

Редактори:

СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА

banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА

yulia_sabcheva@abv.bg

(водещ на броя)

Литературен сътрудник:

МИНА ОГНЯНОВА

minaogyanova175@gmail.com

Технически редактор:

инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА

vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:

ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА

nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:

ЙОРДАН ДАМЯНОВ

jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,

тел.: 02 988 86 42;

тел./факс: 02 988 04 15.

www.gorabg-magazine.info

gora@iag.bg

BIC TTBBBG22

IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50

СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.

Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнупан за печат на

25.10.2016 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.

Отделен брой - 3.00 лева.

Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2 Представяме РДГ - Кюстендил:
Професионално и отговорно стопанисване
на националното богатство

11 **Съюз на европейските лесовъди:
XX годишна среща на СЕЛ**

13 Висше образование: Лесотехническият университет
отвори врати за новата учебна година

14 **Биоразнообразие: Рилският дъб -
нов вид за дендрофлората на България**

17 Новини от държавните предприятия

18 Опазване на горите: Анализ на горските пожари
в страната през 2016 година

19 Информация

20 **Изложения: Иновативни решения за горите**

22 „Зелени дни“ оцветиха София за седми път

23 Новини от природните паркове

24 Информация

25 Юбилеи

26 Бележити лесовъди

III **Обичам България: Поробени от красотата**

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 „Gora“ presents: Regional Directorate of Forestry - Kyustendil: Professional and responsible management of national treasures
- 11 Union of European Foresters: 20th Annual meeting of UEF
- 13 Higher education: The new academic year started at The University of Forestry
- 14 Biodiversity: Rila oak - a new species of dendroflora of Bulgaria
- 17 News from State enterprises
- 18 Forest protection: Analysis of forest fires in 2016
- 19 Information
- 20 Exhibitions: Innovative solutions for forests
- 22 Exhibitions „Green Days“ colored Sofia for the seventh time
- 23 News from Nature parks
- 24 Information
- 25 Anniversaries
- 26 Famous foresters
- III I Love Bulgaria: Fascinated by beauty

Професионално и отговорно стопанисване на националното богатство

Регионалната дирекция по горите е разположена на териториите на две области - Кюстендил и Перник, и 15 общини. В района на дейност на РДГ - Кюстендил, попадат 8 държавни горски стопанства, 2 държавни ловни стопанства и Природен парк „Рилски манастир“. Общата горска площ възлиза на 248 789 ха, или 45.6 % от цялата територия, от които 219 301 ха представляват залесени гори. Общият дървесен запас възлиза на над 45 млн. м³ стояща маса при годишен прираст от 800 000 куб. метра. Средната възраст на горите е 50 години. Преобладават широколистните, които заемат 55.4 % от горските територии.

Основен вид собственост на горите са държавните горски територии - 63.1 %, общините са собственици на 19.2 %, физически лица притежават общо 13 %, юридически лица - 0.4 %, религиозни организации - 4.3 %.

През предходната година за територията на Регионалната дирекция са добити общо 533 098 м³ дървесина, което представлява 67 % от годишния прираст за територията.

Съгласно информацията от наличната база данни, общата площ на горските територии всяка година се увеличава. Само за последните пет години е отчетено нарастване с 5258 ха, или 2.1 %. То се дължи, от една страна, на инвентаризиране по време на лесоустройство на нови самозалесили се площи в резултат на способността на горските дървесни видове да заемат необработваемите земеделски земи и на недопускането на сечи, които да водят до обезлесяване на горски територии.

Към тези сухи цифри бихме искали да прибавим впечатленията ни от безброй красиви кътчета на региона, в които смисъл на красотата дава именно гората. Както и да потвърдим по-отдавнашното ни впечатление за здрава и твореща сила на лесовъдската колегия тук.

При сегашното посещение открийхме два въпроса - съхненето на белоборови култури в региона, което е част от националния проблем, и въвеждането на електронните превозни билети, което пък е част от пилотната практика в цялостната информационна система на ИАГ за контрол в горите.

Да стопанисваш горите, които имат проблем, е като да гледаш разболяло се дете. Трудно е, но са нужни още повече отговорност и още повече любов. И при всичко това да не забравяш, че имаш и здрави деца, които също се нуждаят от грижи. В случая на съхнене на горите видяхме добро взаимодействие в съвместните усилия на РДГ - Кюстендил, и ЮЗДП - Благоевград, което дава огромна надежда, че проблемът има решение. Защото кюстендилската лесовъдска колегия е наясно, че е отговорна не само за регионалното, а за националното здраве на горите.

Работим за стабилизиране на здравословното състояние на горите

- Инж. Тодоров, като специализирана структура на ИАГ Регионалната дирекция провежда политиката за контрол в горите и има задължения за административното обслужване на физически и юридически лица. През последните години обаче пред Вас се изправи не толкова нов, колкото силно ескалирал, проблем - съхнат гори. Какво се предприема в това отношение?

- С течение на времето като основен приоритет за РДГ - Кюстендил, се наложи подобряването на здравословното състояние на горите в района. Основен проблем в тази област сега е съхненето на белоборовите култури. Голяма част от горите в района на действие на Регионалната дирекция - 66 442 ха, или 30.3 %, е създадена от човека с цел намаляване и спиране на процесите на ерозия в миналото, следите от която все още могат да се видят независимо от това, че силно ерозиралите някога земи от десетилетия са покрити с гъсти гори. Въпреки предприетите досега действия, през годините площта на културите, засегнати от съхненето, постепенно се увеличава, като към момента обхваща около 15 % от тях. За провеждане на ефективни мерки срещу съхненето на културите на 28-29 януари т.г. с подкрепата на Югозападното държавно предприятие - Благоевград, в Кюстендил се проведе национално съвещание с международно участие „Перспективи и насоки за стопанисване на изкуствено създадените иглолистни гори“. След конференцията бяха разписани указания за стопанисване на горските култури с преобладаващо участие на бял бор. От взетите решения бяха определени обекти, заети с белоборови култури, в които с изследователска и опитна цел да се приложат различни методи за провеждане на сечи за борба със съхненето.

- Овладеяме, вървим успоредно с проблема или след него, инж. Тодоров?

- Отговорът ще е различен за различните места на съхнене. Не можем да кажем, че изпреварваме събитието за спасяването на съхнените гори. Но можем със сигурност да декларираме, че основната политика и всички усилия са насочени към ритмично усвояване на изсъхналата иглолистна дървесина, за което се създаде нужната организация от страна на ЮЗДП - Благоевград, и необходимо взаимодействие за бързото осигуряване на разрешителния режим. Ние сме убедени, че с повече загриженост от страна на държавата, науката и приложения професионализъм на колегията трябва да стабилизираме здравословното състояние на горите в региона.

- Много неизяснен и нерешен е въпросът как да се действа при такъв важен проблем като съхненето в частните гори.

- Изключително комплициран е този въпрос. Ние непрекъснато трябва да разясняваме не само на населението, но и на кметовете какво и защо се работи в съхнените насаждения - държавна собственост. А да се намесим в частната собственост в настоящия момент е изключително трудно. Трябва да се издири всеки един собственик или обикновено наследници на имота със засегнати от корояда гори. Това означава един инспектор от РДГ да отиде на територията на съответното ДГС или ДЛС, да погледне къде има короядни петна, да отвори картата на възстановената собственост, за да предупреди собственика, че имотът е заразен и застрашен, след това да посети съответната общинска служба, за да разбере името на собственика и съответно - на наследниците. И ето тук най-често се удря на камък - повечето от наследниците не живеят там

или са в чужбина. Ако държавната политика е спасяването на гората и нейния ресурс, независимо от собствеността, специалистът трябва да може да влиза, да преценява и да извършва съответните действия, без да чака разрешение. Идеята за регистрацията в РДГ на един легитимен представител на наследниците, с когото да има постоянна връзка, е изключително важна в такава ситуация. Защото на практика огромна част от частните гори остават безстопанствени. Но ако сега съответното държавно предприятие влезе да изсече заражена с корояд и съхнеща дървесина, за да спаси гората от последствието на съхненето, собствениците могат да осъдят държавата. Което е абсурдно, защото гората е национално богатство.

- Какво се промени с въвеждането на системата за електронния превозен билет за дървесината от временен склад от януари 2016 г. за държавните горски територии и от 1 юли - за останалите?

- За подобряване на контрола и отчетността в транспортирането на дървесина от временен склад от юли тази година това се извършва с електронни превозни билети, издадени от мобилни устройства. Реализирането на електронния превозен билет за движение на дървесина от временен склад на територията на РДГ - Кюстендил, стартира още през февруари. Този метод започна да се прилага пилотно при отделни лесовъди, извършващи експедиция на дървесина от недържавни гори. Въпреки трудностите в началото системата за издаване на превозни билети се наложи бързо като по-лесен и по-точен от досега използваните, както и позволяващ по-добър контрол и прозрачност по отношение на движението на дървесината в реално време.

- Информационната система на ИАГ предстои да бъде допълнена с нов модул - за водене на електронен дневник от 1 януари 2017 г. и електронен превозен билет за обектите по чл. 206 от Закона за горите. Вашите действия в тази насока?

- Във връзка с началото на внедряването на система за издаването на електронен превозен билет от обекти по чл. 206 от ЗГ, в които постъпва, преработва се или от които се експедира дървесина, на територията на Кюстендилската дирекция по горите са определени пилотно четири обекта, където да започне издаването на

билета. Както виждате, контролната дейност на регионалните дирекции се разширява.

- Горските инспектори са лицата, които най-пряко осъществяват действията по контрола и опазването на горите. Какъв е потенциалът на вашите служители?

- Опазването на горските територии и контролът на дейностите в горите като едни от основните функции и приоритети на Регионалната дирекция по горите изискват познаване както на нормативната база, така и на спецификата на работа при извършване на отделните дейности в горите. В голяма част от случаите горските инспектори са лицата, осъществяващи преките действия по опазване и контрол. В тази връзка те регулярно са обучавани по промените в нормативната база и начина на работа - извършване на проверки на издаваните превозни билети, GPS системи на товарните автомоби-

ли, камери за видеонаблюдение на обектите за складиране и преработка на дървесина, с цел ефективност на проверките и правилно анализиране на проверяваната информация. Обученията на инспекторите дават резултати - почти всички товарни автомобили са с регистрирани GPS системи, складовете са оборудвани с видеонаблюдение, като вече има и разкрити нарушения за наличие на дървесина в тях без необходимите документи.

Не на последно място, насочваме голяма част от усилията към ограничаване на нарушенията в горите на територията на РДГ - Кюстендил. Основна задача е превенцията и концентрирането на ресурса, с който разполагаме в гората, където има сечища, временни складове, срещи с кметове на населени места, провеждане на разяснения сред обществеността с помощта на медиите. Считам, че повече взаимодействие със заинтересованите страни ще доведе до по-малко нарушения в горите.

Инж. Васил ПУРОВ - заместник-директор на РДГ - Кюстендил

Ще започна с тревогата ни, породена от съхненето на белия бор. Сроковете за регистрация и издаване на разрешителните за сеч на повредените насаждения бяха съкратени, което се приветства от стопанисващите горските територии, но процесът е прогресивен и застрашава дървесния вид. Променената климатична обстановка създава условия

за развитие на неочаквани процеси. Необходими са нови практики в управлението на горските територии, основаващи се на прогнози за промените в средата, така че дейностите да залагат по-добра устойчивост и продуктивност от горите. Решението е едно - връзката между наука и практика, нужни са инвестиции, с които да се мотивират и реализират нови научноприложни решения. Така ще бъде възможно осъществяването на правилна дългосрочна политика в управлението на горските територии, която да отговори на предизвикателствата на природната и социално-икономическата среда. Полагаме много усилия за превантивна работа с местните власти и населението с цел недопускане на горски пожари. През сухите и горещи дни пожарите са факт въпреки нашите усилия. Никой не е в състояние да прогнозира човешката небрежност, която е причина в поне 90 % от случаите на пожари.

От дългогодишното ми участие в гасенето на пожари съм стигнал до извода, че липсва малогабаритна самоходна техника за пренасяне на вода по фронта на пожара. При нас повечето пожари възникват в полупланинските райони, където горите са нахъсани от пасища и безстопанствени земеделски имоти. В периферията на горите и по пътищата в тях огънят се овладява обикновено с ръчни инструменти. За да се загаси пожарът, е необходимо многократно преминаване по трасето на фронта, по което постоянно възникват нови огнища. Пожарът може да е възникнал от една хвърлена цигара, а на загасения фронт остават стотици малки тлеещи, подобни на цигара, пушеци. Именно те са проблем за ликвидирането на пожара и минимизиране на щетите. Затова е важно противопожар-

ните депа да бъдат заредени с достатъчно гръбни мехове за вода каквито има в някои горски стопанства. Оборудването на гасачите трябва да бъде 1:2 - лопата и гръбни мехове, и да се осигури вода на места, близки до фронта на пожара. Проблемът за продължително гасене и дежурство от 22 дена на пожара над Рилския манастир през миналата година бе именно липсата на вода и елементарните гръбни мехове.

Стопанисването на държавните гори се извършва професионално и комуникацията ни с териториалните поделения е добра. Същото се отнася и за общините, които създадоха структури с лесовъдски състав. Проблем е липсата на връзка със собствениците на частните гори при възникнали лесозащитни проблеми, нарушения, пожари и други. Необходимо е определено лице да представлява собствениците на конкретния имот, с което РДГ да може да общува по въпросите на стопанисването. Както земеделските стопани ежегодно се регистрират, че ще ползват собствените си земи за следващата календарна година, така е необходимо и собствениците на частните гори да се регистрират в РДГ, а стопанисването на нерегистрираните имоти да се извършва от държавните предприятия. Гората е национално богатство и не трябва да остава без стопанин. Пример е проблемът с белия бор. Има много изсъхнали петна, за които собствениците не поемат никакви ангажменти поради факта, че имотите са наследени от много лица и са маломерни.

На територията на РДГ стопанисването на дивеча се осъществява от 6 сдружения на ловците и две държавни ловни стопанства. Комуникацията ни с тези структури е добра. Дивечовите запаси са стабилни. За отбелязване е рязкото увеличаване на чакала, който беше непознат вид за местните ловци до преди 15-20 години.

Дейността по контрола е оборудвана със съвременни средства. Регистрирането на движението на дървесината от тази година е максимално обективно. Електронните технологии създадоха възможност за детайлен контрол по ЗГ дори без ангажиране на изпълнителите на дейности в горските територии. Реализираните нови електронни системи ни дават самочувствие на модерна държавна структура, която ще намалява бюрократичната си тежест и загубата на работно време на проверяваните физически и юридически лица.

Полезна дейност в РДГ е текущото обучение на персонала. Темите се подготвят въз основа на пропуски в работата; промени в нормативната уредба; въпроси, свързани с поведението на служителите спрямо лицата, предмет на контрол; специфични казуси, възникнали в процеса на работата; особено внимание се обръща и на лесовъдската подготовка. С обучението се цели професионално извършване на служебните задължения и адекватно представяне и прилагане на държавната горска политика.

Съгласно ЗГ и действащите подзаконови нормативни документи по стопанисването на горите основните задачи, които най-често се изпълняват в процеса на работата, са контролните и консултантските дейности. През последните години най-голям дял заемат приемането и одобрението на план-извлечения, представени по реда на §3 от Наредба

№ 8 за сечите в горите, участието в разглеждането и одобрението на представени задания за инвентаризация на горските територии в отделните стопанства, извършване на проверки по сигнали и жалби от граждани, тематични и комплексни проверки по горски и ловни стопанства, даване на ежедневни консултации на собственици на гори, провеждането на текущи срещи и съвещания с частнопрактикуващите лесовъди.

През тази година, наред с всички останали дейности, експерти от отдела по стопанисване на горите започнаха и провеждане на открито на занятия с деца. Темите включват запознаване с местното биологично разнообразие в горите, протичащите природни процеси в горските екосистеми и запознаване с дейността на лесовъда. Тази работа започнахме с цел да продължи да се извършва системно и в бъдеще, за да могат подрастващите да се запознаят с природната среда и протичащите в нея процеси през погледа на лесовъда, да придобиват представа за съществуващото екологично равновесие, което не е природна даденост, а зависи от общите грижи, полагани за опазването на природната среда. Важно за нас е младежите да знаят какви лесовъдски дейности се извършват в горите и причините за тяхното провеждане. Отделът по стопанисване активно участва в различни работни срещи на регионално и национално ниво, свързани с повишаване на квалификацията на експертния състав и обмяна на добри практики в лесовъдската дейност, в т.ч. и срещи с лесовъди от европейските страни, както и в открити програми.

Най-голям дял в работата на отдела заема извършването на теренни проверки на план-извлечения, представени за одобрение по реда на § 3 от Наредбата за сечите в горите. За година средно месечно в Регионалната дирекция постъпват и се проверяват на терена средно 7-9 план-извлечения, съдържащи между 10 и 40 до 50 подотдела във всяко от тях. Основният дял са представените план-извлечения за промяна на вида на сеч в държавните горски територии, свързани с констатирани санитарни проблеми. Главната причина е установено съхнене на култури и насаждения с преобладаващо участие на бял бор в резултат на заразяване от върхов корояд. Протичащите процеси на заразяване от този вредител, особено през летния сезон, са лавинообразни. За седмица едно възникнало огнище може да се разшири двукратно по площ, като изсъхват цели подотдели от белоборови култури и насаждения.

За съжаление наблюдаваните и отчитани резултати не са удовлетворяващи. Причините, които се отчитат от експертите по стопа-

нисване в РДГ - Кюстендил, са неадекватното съотношение между характера и биологичните особености за размножаване и разпространение на този вид вредител в иглолистните гори и извършваните промени в тази насока в действащите нормативни документи при провеждането на различните санитарни мероприятия, в т.ч. съществуващите ограничения на дейност поради различните видове собственост. Резултатите от всичко това са загуба на огромни количества здрава дървесна биомаса, недостатъчно ограничаване на заразяването и не на последно място - завишаващи се количества гниеща дървесина и отделяне на въглероден диоксид в атмосферата.

Трябва да се осъзнае от специалисти и експерти лесовъди на всички нива, че при наличие на бързо разпространяващ се каламитет мерките за борба също трябва да са адекватни и да се прилагат със същата бързина. За постигане на тази цел неколkokратно беше предлагано от наша страна да се промени нормативната база, като в тези случаи от разрешителен режим за провеждане на санитарните сечи да се премине изцяло на уведомителен. Това означава своевременно, след регистриране от служителите на стопанствата на възникнал корояден котел или огнище, още на следващия ден да се предприемат мерки за извеждане на санитарната сеч чрез пряко договаряне на мероприятията с издаване на позволителните за сеч в максимално кратък срок до 1 седмица след датата на откриване на огнищата. Подготовката на насаждението за сеч да бъде само ограничаване на площта с ивица боя и таблично сортиментиране по ЛУП и ГСП. През тези няколко дена е достатъчно да се уведоми писмено съответното РДГ, ДП и ЛЗС за мястото на възникналия корояден котел с информация за площ, отдел и подотдел с пуснат сигнален лист в www.system.iag. От своя страна, тези контролни ведомства по преценка на риска могат да упражнят своята контролна дейност, без да задържат процеса за провеждане на мероприятията. В същата насока трябва да се промени законът в такива случаи и за останалите видове собственост. Провеждането на санитарните сечи и поддържането в добро санитарно състояние на екосистемите в територията на РДГ - Кюстендил, при тези настъпили обстоятелства засега е приоритетна задача. В останалите области на дейност при разглеждане на жалби и сигнали за нерегламентирани сечи сценариите са принципно традиционни. Значителна част от посочените сигнали са за случаи, при които сечите се извършват в съответствие с действащата нормативна уредба, но сигнализиращият не е запознат с нея. Често собственикът алармира за извършване на сечи в горски имот, а в действителност имотът е с местонахождение на друго съседно място и т.н. Има и немалко случаи, в които получените сигнали и жалби са основателни. При тях предприетите мерки при известен извършител са в съответствие със Закона за горите. В останалите случаи винаги се търси съдействие от прокуратурата.

При извършваните теренни проверки по дисциплината на ползване в гори ДГТ и възстановени на физически и юридически лица през последните години основните констатации са за немаркирани площно насаждения и култури, предвидени за сеч, отделни случаи на неспазване на одобрените технологични планове, често при извеждане на възобновителни сечи не се предприемат достатъчно мерки за опазване на подраста, което е приоритетно задължение на изпълнителите. Методите на работа на експертния състав са с цел ограничаване и намаляване на тези пропуски и нарушения, често се стига до съставяне на АУАН на нарушителите, обезсилване на издадени позволителни за сеч, предписания за премаркиране и други.

Инж. Нина ДИМИТРОВА - главен експерт по защита на горските територии от болести, вредители, горски пожари и охрана на труга

Зеленото богатство в нашия район е създадено от лесовъдите и с труда на предците ни. Свикнали сме да го приемаме за даденост. Да се радваме на красотата му, без да попитаме как, с колко труд и желание е създадено. Годишите на новия век идват с пожарите, в които с хиляди декари се броят не новосъздадените, а опожарените гори. Няма лесовъд,

който да не възприема тези гори като лична болка. Запалилите стърнища, остатъци от треви и растения в земеделските земи, неугасеният от туристите огън, изхвърлената незагасена цигара стават причина за унищожаване на горите. Не може да бъде оценена тази загуба на природа. Значението ѝ за живота на човека няма цена. За района на РДГ - Кюстендил, огнената стихия нанесе най-големи щети през 2000, 2007 и 2008 година. От 2007 до 2016 г. засегнатите горски територии са 3567.7 ха, като 3130.5 ха са залесени и 436.7 ха - незалесени, при общия брой на пожари 420. В 310 от случаите на пожар причината е човешка дейност.

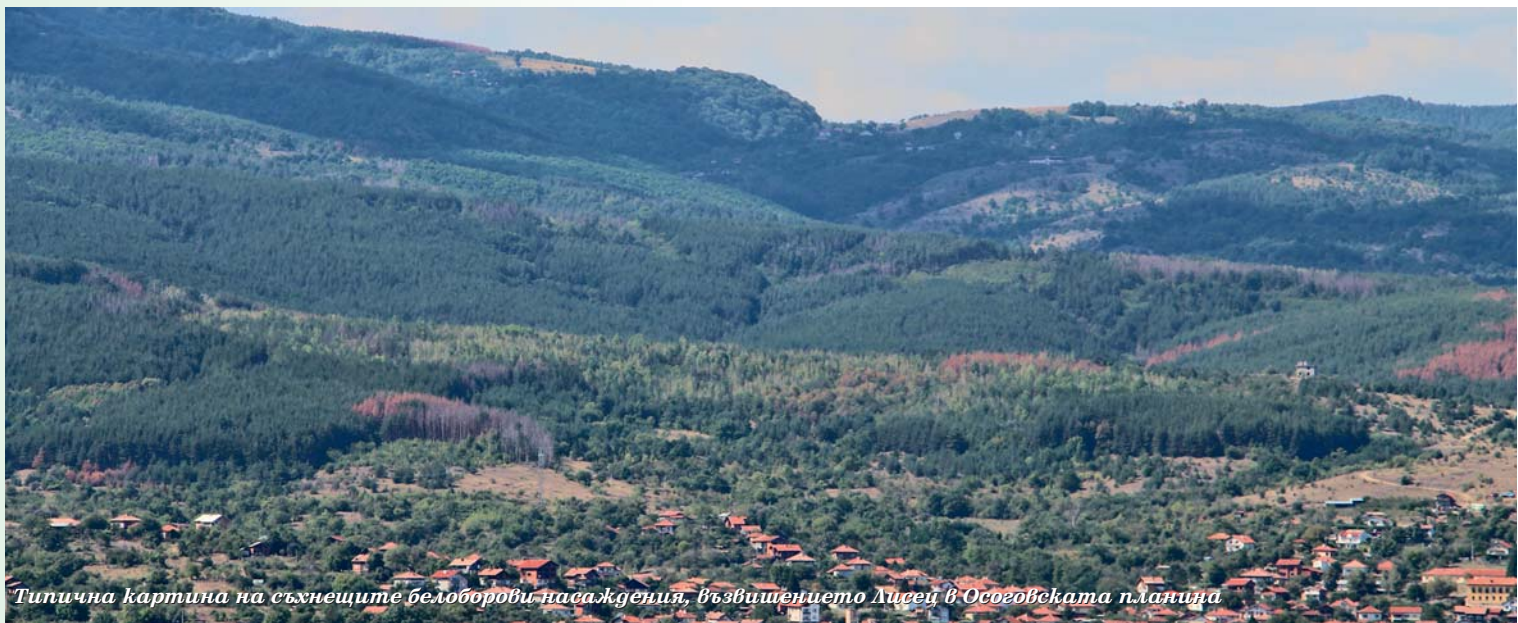
Лесовъдите са в първите редици в борбата с огъня. Денонощия наред гасят и пазят да не се възобновят потушените участъци. Именно лесовъдите са тези, които прокараха пътища в труднодостъпните терени, почистиха изгорелите площи. Определиха с какво да се залеси и ги залесиха. На мястото на чернеещите пожарища сега зеленееят посадените млади фиданки.

За качеството на лесовъдската работа можем да съдим и по факта, че 57 % от екологичната европейска мрежа „Натура 2000“ са горски територии. Всички те през годините са стопанисвани от лесовъдската гилдия и днес са оценени като значими за общността, за-

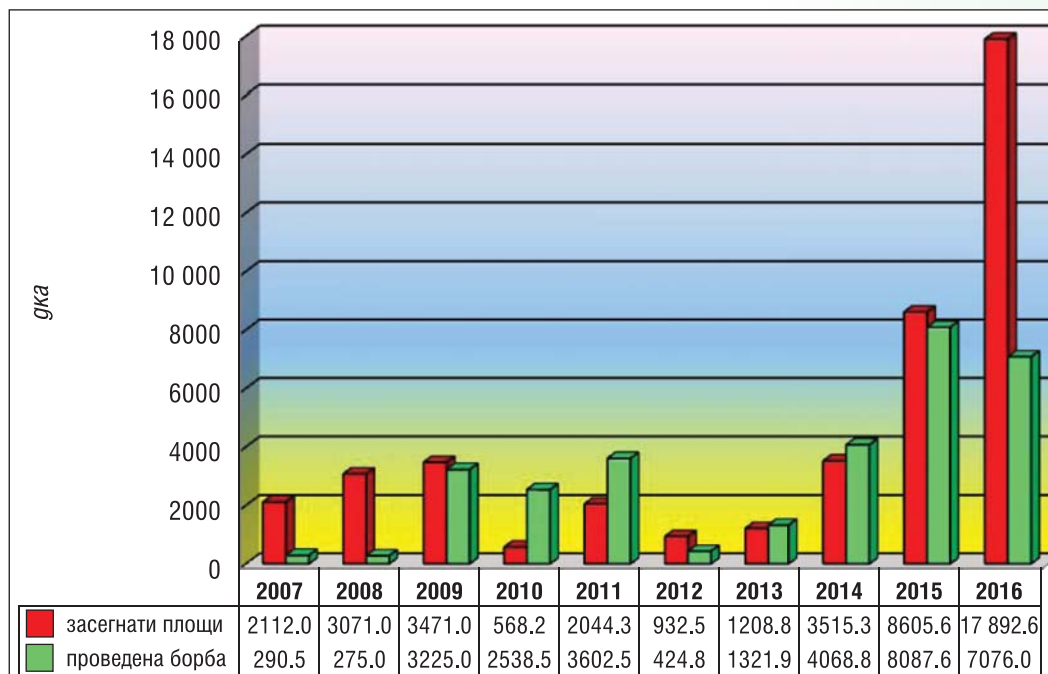
щото са съхранили в себе си богатство от растителен и животински свят. Това е добър атестат за лесовъдската наука и практика. Противопожарната охрана на горските територии в района на РДГ - Кюстендил, се извършва основно със силите и средствата на териториалните поделения на Югозападното държавно предприятие - Благоевград. Те разполагат с 5 специализирани за пожарогасене автомобили, базирани в Държавните горски стопанства в Дупница, Осогово, Брезник и Невестино, и ДЛС „Витошко“ - Студена“. Всички собственици на гори с площ над 50 ха имат специализирани групи за борба с горските пожари, оборудвани с инвентара от противопожарните депа. Общините в района са организирали доброволни формирования. За борбата с горските пожари разчитаме на изграденото добро взаимодействие между всички институции. Превенцията на горските пожари е приоритет в дейността на РДГ - Кюстендил. Тя включва изграждането и поддържането на бариерните и лесокulturните прегради и минерализованите ивици. Поставят се табели с противопожарно съдържание, раздават се листовки, извършва се противопожарен инструктаж на посетители и работници в горите. В зоните за отдих се изграждат места за почивка и обезопасени огнища. За съжаление те често се разрушават от посетителите. От собствениците на гори с площ над 50 ха се изготвят годишни планове за защита на горските територии от пожари и планове за действие при гасене на горски пожар. В тях ежегодно се разписват разчетите за превантивните мероприятия. Регионалната дирекция регулярно извършва проверки за състоянието на противопожарната охрана в горските територии. В по-голямата си част те са направени съвместно със служители на РД „ПБЗН“ по места и Югозападното държавно предприятие - Благоевград.

Но днес не само пожарите са заплаха за горите. Промените в климата, които се регистрират в световен мащаб, се отразиха на състоянието на иглолистните култури. От проведените текущи и специални лесопатологични обследвания в района се наблюдава значително увеличаване на съхнеещите площи от иглолистни култури, засегнати от корояди.

Първите силни нападения от корояди в района на РДГ - Кюстендил, датират от 2002 г. и са регистрирани в района на Млачка река в ДЛС „Осогово“. Засегнати са 150-годишни белоборови насаждения. След това са обхванати и млади култури с пълнота над 0.7-0.8 в съ-

Типична картина на съхнеещите белоборови насаждения, възвишението Лигей в Осоговската планина

Динамика на съхнещите площи в РДГ - Кюстендил, за периода 2007-2016 г.

ция район и в землището на с. Долно село, община Кюстендил. Ареалът на вредителите се разраства, обхващайки белоборовите култури на цялото Държавно ловно стопанство. На съвещанието-инструктаж по лесозащита през 2004 г. експертите на РДГ - Кюстендил, в землището на с. Долно село показаха на участниците реалната заплаха от нетипично разрастващото се нападение от корояди и подчертаха необходимостта от своевременно извеждане на санитарните сечи в засегнатите площи за ограничаване на разпространението на вредителите. Значителна част от иглолистните култури са създадени на ерозирали терени. До този период те са се развивали успешно. Образувана е почвена покривка с хумусен слой. Тя дава възможност за настаняване по естествен път на широколистни дървесни видове. Този почвен слой обаче вече не може да изхрани нарасналата по обем дървесна маса. Появява се съхнене в началото на малки площи - 0.5, 1, максимум 2 дка и обследването им показва, че са нападени от корояди. Популациите им бързо нарастват. Най-агресивен е върховият корояд

(*Ips acuminatus*), който напада пръв отслабналите дървета и причинява тяхното изсъхване. Изсъхналите дървета се заселват от други видове корояди (*Ips sehdentatus*, *Tomicus piniperda*, *Tomicus minor*), както и представители на други групи стъблени вредители - сечковци, хоботници, златки и други. В резултат дървесината губи качества, обезценява се и в крайна сметка се разрушава.

Биологията на върховия корояд - наличие на двойна генерация, способността за бързо размножаване и скритият му начин на живот във връхната част на стъблата на дърветата, изключително затруднява борбата с него. Процесът на съхнене е необратим. Към настоящия момент считаме, че водещият фактор за появата и развитието на този процес са периодите с висока температура, придружени с големите засушавания. Те причиняват системен недостиг на влага, влошават физиологичното състояние на горските култури и създават предпоставки за развитието на стъблените вредители. За ограничаване на популациите им най-ефективно е изсичането на заселената дървесина и почистване на остатъците от сечта. Важно е да се подчертае, че в значителна част от освободените площи има добро самовъзобновяване. Иглолистните гори са изиграли своята почвообразуваща, почвозащитна и средообразуваща роля и са създали условия както за собственото си естествено възобновяване, така и за настаняването на широколистни видове. Разбира се, там, където то не е достатъчно, площите се залесяват.

От диаграмата се вижда, че след относителното намаляване на засегнатите територии през 2012 и 2013 г. следва силно разрастване на нападението, което обхваща големи площи в целия район на РДГ - Кюстендил. Тенденцията през 2016 г. е към непрекъснато увеличаване на площите от съхнещи иглолистни, основно белоборови култури. В началото на годината от тези вредители са засегнати

нияват системен недостиг на влага, влошават физиологичното състояние на горските култури и създават предпоставки за развитието на стъблените вредители. За ограничаване на популациите им най-ефективно е изсичането на заселената дървесина и почистване на остатъците от сечта. Важно е да се подчертае, че в значителна част от освободените площи има добро самовъзобновяване. Иглолистните гори са изиграли своята почвообразуваща, почвозащитна и средообразуваща роля и са създали условия както за собственото си естествено възобновяване, така и за настаняването на широколистни видове. Разбира се, там, където то не е достатъчно, площите се залесяват.

13 607.6 дка, а към 30.08.2016 г. те са вече 17 892.68 декара. Проблемът с влошеното състояние на културите не е само български. Това стана ясно и на проведеното в Кюстендил на 28-29 януари 2016 г. национално съвещание с международно участие „Перспективи и насоки за стопанисване на изкуствено създадените иглолистни гори“. Взетите решения послужиха за основа на дадените от Изпълнителната агенция по горите указания за стопанисване на горски култури с преобладаващо участие на бял бор.

В изпълнение на разпоредбите на заместник-министъра на земеделието и храните (дадени с писмо № МЗХ 91-1692/29.07.2016 г.), в началото на август е направено пълно идентифициране на всички засегнати от съхнене площи. До всички собственици или стопанисващи горски територии (с писмо № 3624/22.08.2016 г.) е изпратено изготвеното от РДГ - Кюстендил, предписание за необходимите лесозащитни мероприятия. При констатиране на ново съхнене или други повреди продължава инвентаризацията и почистването на обхванатите площи.

Навременната лесовъдска намеса с лесозащитни мероприятия, на-

учните изследвания, насочената селекция в лесокulturната дейност и изборът на подходящи видове за залесяване са основните инструменти за разрешаването на проблема.

Вредители, които са имали стопанско значение за района на РДГ - Кюстендил, са ръждивата борова листна оса (*Neodiprion sertifer* Geoffr.) и боровата процесионка (*Thaumetopoea pityocampa* Schiff.) в иглолистните гори и комплексът педомерки (*Geometridae*) - листо-завивачки (*Tortricidae*) в широколистните. Срещу тях през годините е водена авиоборба. Към момента популациите им са в рамки, ненанасящи стопанска вредност. В зависимост от методиката съгласно Наредба № 12/2011 г. на МЗХ се следи развитието им в нападнатите площи за: боровата процесионка - 25 799 дка, ръждивата борова листна оса - 9220 дка, комплексът педомерки-листо-завивачки - 5259 декара.

Наблюдава се здравословното състояние на пониците и фиданките в горските разсадници с цел производство на здрав и качествен посадъчен материал. При необходимост се извършва наземна химична борба.

Инж. Костагин КОСТАДИНОВ - главен експерт по опазване на горските територии

Основната цел пред служителите в Регионалната дирекция по горите - Кюстендил, е да извършват дейността си по контрола и опазването на горските територии в строго съответствие с духа и качествено новите изисквания, заложили в Закона за горите от 2011 година.

Стремим се да го постигнем чрез работа в няколко приоритетни направления.

Вниманието на служителите се фокусира върху контрола в горските територии, особено върху сечищата и временните складове. Израз на тези усилия е фактът, че до влизането в сила на Закона за горите през 2011 г. констатираните от тогавашната подвижна горска стража нарушения по ЗГ са били основно за транспорт на дървесина (80-85 %), през 2016 г. техният относителен дял е намален до 24 % за сметка на увеличаването на констатираните нарушения за дърводобив, при които се забелязва обратната тенденция - увеличаване от 10-12 % през 2010 г. до 50 % през 2016 година.

Това бе постигнато чрез промяна на организацията на работата на горските инспектори и на ежедневните им задачи.

Осъществява се непосредствена връзка и сътрудничество с експертите по стопанисване на горите - участие не само в съвместни проверки по жалби и сигнали, но и при проверки на горскостопански програми, съставяне на протоколи и контрол при разширяване на короядни котли, проверки на план-извлечения.

Разширява се полето на контрол и се използват възможностите на компютризацията на дейността. Особено показателна в тази насока е дейността на Дирекцията по въвеждане на електронните превозни билети, видеонаблюдението на обектите по чл. 206, GPS-системите за проследяване на МПС, превозващи дървесина.

През тази година рязко бе повишен броят на документалните проверки, проверките на документите, които се отчитат в РДГ - Кюстендил, както и всички възможни проверки, които могат да се извършат по електронен път, като се използват националните бази данни.

На територията на РДГ - Кюстендил, новите системи бяха въведени без сътресения и без каквито и да е конфликти. Така Регионалната дирекция защити репутацията си на поддръжник на иновациите, след като на нейна територия бе реализиран пилотният проект за първия електронен превозен билет.

Проследява се целият процес на дърводобива - от подготовката на насажденията за сеч през организирането и провеждането на дърводобива до реализацията, транспортирането и преработката на дървесината. От години специалистите в РДГ - Кюстендил, се насърчавани да контролират цялостния процес и да анализират проблемните зони, вместо да извършват контрол „на парче“ и самоцелно актосъставяне.

Превантивните ни действия водят до намаляване на нарушенията и запазване на коректни отношения с дърводобивния и преработвателния бизнес, а самите стопански субекти са насърчавани да изпълняват изискванията, без това да довежда до занижаване на възискателността от страна на Дирекцията в качеството ѝ на контролен орган.

Посочените задачи не биха били по силите на недостатъчно квалифицирани служители по опазването. Дирекцията е извела обучението и постоянната квалификация като приоритет. През 2016 г. са планирани и проведени по отделни планове общо 5 обучения (в т.ч. и две практически на терен) и тестове. Спазваме принципа след всяка промяна на нормативната уредба или излизането на заповед на ИАГ да се провежда обучение. Особено внимание се обръща на актосъставянето и спазването на изискванията на административния процес. Проведено бе и обучение за задълженията и отговорностите на горския инспектор, както и за повишаване на административната култура - персонален отчет на дейността, документооборота и други.

Приоритет в работата по контрола и опазването е съвместната дейност със заинтересованите организации - Министерство на вътрешните работи, Национална агенция по приходите, Дирекция „Областна инспекция по труда“, Изпълнителна агенция по рибарство и

аквакултури, Държавна автомобилна инспекция, Главни дирекции „Гранична полиция“ и „Пожарна безопасност и защита на населението“.

Особено близко е взаимодействието с Областните дирекции на МВР в Перник и Кюстендил. Съвместната ни дейност е на оперативно ниво, като освен ежемесечните тематични проверки, които се извършват по взаимно утвърдени планове, ежедневно правим и оперативни проверки във всички случаи, когато е необходимо участието на полиция при констатиране на някои по-тежки и свързани с риск за горските инспектори нарушения.

Съвместни проверки се извършват с МВР и по техни планове. През 2016 г. са извършени общо пет - със служба „Контрол на общоопасните средства“, Отдел „Икономическа полиция“ на ОД - МВР, Отдел „Пътна полиция“ - МВР. Горските инспектори участват като поемни лица при претърсвания и специализирани акции за откриване на контрабандни цигари и наркотици. Всичко това допринася за повишаване на способността на горските инспектори да работят в рискована среда и на професионализма при извършване на проверки в състояние на стрес.

От началото на 2016 г. горските инспектори в РДГ са направили 3458 проверки на: 1342 МПС, 353 склада, цехове, търговски обекти по чл. 206, 403 обекта за дърводобив, 896 ловци, 234 риболовци, 230 други физически лица.

Горските инспектори са констатирани общо 106 (разкрити и неразкрити) нарушения и са съставили 60 АУАН, в т.ч. 51 по ЗГ, 6 по ЗЛОД, 3 по ЗРА.

Задържали са 24 пр. куб. м дърва за горене, 1 МПС, 1 законно притежавано оръжие.

От началото на годината на територията на РДГ - Кюстендил, са констатирани общо 354 разкрити и неразкрити нарушения, като са съставени 309 АУАН. Издадени са 164 наказателни постановления.

Инж. Божидар Костов - старши експерт - системен администратор, показва как функционира мобилното устройство, с което се издава електронният превозен билет. То включва таблет със съответния софтуер, който е регистриран в РДГ с данните на лицето, упълномощено да издава електронни превозни билети. Таблетът е свързан с преносим принтер, на който се отпечатва билетът, придружаващ дървесината.

Посредством системата горските инспектори могат да проследяват движението на дървесината, както и дали товарните превозни средства са снабдени със задължителните GPS устройства.

Гражданине също могат да се информират дали за транспортираната дървесина има издаден превозен билет, като посетят сайта на ИАГ и въведат номера на превозното средство.

Предстои въвеждането на електронен превозен билет за обектите, в които постъпва, преработва се и се експедира дървесина (по чл. 206 от ЗГ), първоначално в четири пилотни обекта - два в община Кюстендил и по един в Дупница и Перник.

Инж. Георги СТОИЧКОВ - главен експерт по промяна на горските територии, отчет на горския фонд и лесоустройство

Общата площ на горските територии в обхвата на РДГ - Кюстендил, се увеличава ежегодно. С всяко ново лесоустройство се инвентаризират нови площи, придобили характеристиката на гора, като има случаи, когато новоинвентаризирани площи в рамките на една година надхвърлят 1000 хектара. Най-често тези новообособени горски територии представля-

ват съвкупност от имоти, собственост на физически лица. Това е една от причините броят на собствениците на гори непрекъснато да нараства, а оттук и интересът им към стопанисването на имотите.

Голяма част от усилията на РДГ е насочена към подпомагане на собствениците на гори чрез разясняване на действащата нормативна база, техните права и задължения, както и възможностите за ползване на собствеността им, определени за конкретен имот при спазване на ограниченията, наложени от действащото зако-

нодателство. Изработихме специализирани брошури с полезна информация за частните собственици.

Всичко това допринася за подобряване на информираността на горовладелците. Показател е повишеният им интерес към ползването на горите - ако през 2012 г. са издадени малко над 700 позволителни за сеч в частни гори за 60 000 м³ дървесина, през 2015 г. позволителните вече са почти 1100 за над 80 000 м³ дървесина, а само до края на август тази година има над 900 издадени позволителни за сеч за почти 72 000 м³ дървесина.

Проблем е недостатъчно бързото усвояване на дървесината с необратими повреди от дървесиногризеци вредители. Най-често това се дължи на затруднения при своевременното уведомяване на собствениците на гори за наличието на биотични проблеми в техните имоти, неатрактивните труднодостъпни дребноплощни имоти и други.

Трябва да се отбележи и ролята на частнопрактикуващите лесовъди, от които много често собствениците получават първична информация за ползването на горите си. Като положително действие от страна на лесовъдите може да се отбележи и инициативата по прилагане на новия вид електронни превозни билети, издавани от мобилни устройства, които влязоха в употреба пилотно в частните гори на територията на РДГ - Кюстендил, месеци преди официалното им внедряване, положените съвместни усилия за противодействие на нарушителите в горските територии, дейното участие при дискутиране на предстоящи и влезли в сила промени в нормативни документи и други.

Инж. Димитър ЗДРАВКОВ - главен експерт по възобновяване и стопанисване на недържавни гори

Естественото възобновяването на горите е една от основните цели, поставена пред всички лесовъди, стопанисващи горските територии. Чрез правилно и навременно извеждане на възобновителните сечи в горските територии в обхвата на РДГ - Кюстендил, се постига семенно и по-малко издънково естествено възобновяване - гаранция за по-нататъшното съществуване на гората. Но за да се разчита на качествена и устойчива гора в бъдеще, е необходимо и своевременното извеждане на първите отглеждания във възобновените площи. Регионалната дирекция осъществява контрол и подпомага лесовъдите в правилното ползване, възобновяване и отглеждане на горите.

На територията на РДГ - Кюстендил, 30.3 % от площта на горите са изкуствено създадени - чрез залесяване, култури. Основните залесявания - 45.1 % от бял бор, са извършени през 60-те и 70-те години на миналия век с цел намаляване и спиране на процесите на ерозия.

Главният проблем при белоборовите култури в региона е върховият корояд, който е достигнал огромни популации и унищожава масово насажденията независимо от надморската височина. В засегнатите от корояди чисти и смесени белоборови култури се извеждат санитарни сечи. В по-голяма част от тези култури, основно над 25-30-годишна възраст, се наблюдава семенно и малко издънково естествено възобновяване, най-вече от зимен дъб, благуи, цер, бук, обикновен габър, акация, черен и бял бор, поради което в голяма част от освободените площи след извеждане на санитарни сечи не е необходимо изкуствено залесяване.

В последните години в обхвата на РДГ - Кюстендил, залесявания се извършват основно в невъзобновени площи, освободени след извеждане на санитарни сечи поради нападение от корояди, и по-малко - в невъзобновени площи, освободени при извеждането на принудителни и санитарни сечи в насаждения, повредени от снеговали, ветровали, снеголоми, ветроломи и пожарища.

Поради спецификата на терена основните залесявания стават след ръчна подготовка на почвата - тераси и площадки.

През 2015 г. от държавните ловни и горски стопанства в обхвата на РДГ - Кюстендил, са залесени 262 дка в държавни горски територии. За залесяването на тези площи са използвани общо 96 146 фиданки, от които черен бор - 38 554, зимен дъб - 30 833, акация - 18 380,

сребролистна липа - 4329, липа - 1200, и топола - 2850. В последните години се избягват залесявания с фиданки от бял бор поради тенденцията на съхнене на белоборовите култури в района. Всички залесени фиданки са произведени в държавни горски разсадници на територията на РДГ - Кюстендил.

През 2014 г. са извършени залесявания в недържавни територии на обща площ от 2280.02 дка, а през 2015 г. няма залесявания в тези територии.

През 2014 г. на територията на община Сапарева баня са създадени 109 дка нови гори по Оперативната програма „Околна среда“. Използвани са бял бор, черен бор, обикновен смърч и зимен дъб, като новото залесяване е 39.3 дка, за възстановяване на гори - 28.7 дка, и в зрели гори - 41 декара.

През есента на 2014 г. на територията на община Радомир са залесени 1671.02 дка по Мярка 223 от Програмата за развитие на селските райони.

Регионалната дирекция осъществява контрол върху добива на репродуктивни материали, както и върху производството на залесителен материал в държавните горски разсадници в териториалните подразделения на ЮЗДП - Държавните горски стопанства в Брезник, Трън, Земен, Кюстендил, Невестино, Радомир, Дупница, Рилски манастир и ДЛС „Осогово“. Производството на фиданки в разсадниците е съобразено с предвидените залесявания през следващата година.

За извършване на залесявания в недържавните горски територии фиданките се набавят от други разсадници, като РДГ - Кюстендил, контролира законосъобразното движение и използване на репродуктивните материали.

Виктор ЯНЕВ - областен управител на Кюстендил

Областният управител не само координира, но и контролира регионалните структури на изпълнителната власт. В областта те са 44. Информацията, която съгласно закона получавам на всеки три месеца, е необходима за дейността и провеждането на политиката на областната администрация. Намирам, че областната горска администрация е една от най-инициативните и моята оценка за дейността ѝ е висока. Ние имаме много добро взаимодействие и много съвместни инициативи. Изключително полезна инициатива е провеждането на занятия на открито с деца от местните училища за запознаване с природата и гората, които експертите от РДГ - Кюстендил, осъществяват всеки месец. Имаме предложение от директора на Регионалната дирекция инж. Здравчо Тодоров да организираме междуучилищни състезания, в които децата да покажат знанията си за гората и да се научат на грижа за природата.

**Материалите подготвиха
Светлана БЪНЗАРОВА
Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ**

XX годишна среща на СЕЛ

Двадесетата годишна среща на ръководството на Съюза на европейските лесовъди (СЕЛ) се провежда от 22 до 25 септември в гр. Нюебо, Дания. Домакин на събитието бе Колежът по горско стопанство и ландшафт към Университета в Копенхаген. В срещата участваха 44 представители на лесовъдски организации от 13 страни в Европа (сн. 1). Съюзът на лесовъдите в България (СЛБ) бе представен от проф. д-р Иван Палигоров - председател, д-р инж. Анна Петракиева - зам.-председател и секретар на СЕЛ, инж. Борис Господинов и инж. Севдалина Димитрова - зам.-председатели на Съюза на лесовъдите в България. СЛБ е редовен член на Съюза на европейските лесовъди от 1997 г., като оттогава активно участва в дейността му.

В първата сесия на семинарната част домакините се фокусираха върху темата „Обучение на открито - алтернативни ползи от горите“. В своите презентации Сорен Престхолм, Ерик Майгунд и Метте Аасков Кнудсен запознаха колегите си със своя 25-годишен опит в работата с деца на възраст до 16 години сред природата. Изтъкнат бе приносът на този тип обучение за развитието на здрави и щастливи деца, който се потвърждава и от проведеното изследване в рамките на проект със същото име.

Втората сесия на семинара бе посветена на „Загубата на биологичното разнообразие и горското стопанство - влияние на Европейското законодателство върху горскостопанските практики“. Акцентът бе върху нарастващия обществен натиск за ограничаване на дърводобива в съответствие с целите на Конвенцията за биологичното разнообразие за спиране загубата на биоразнообразие до 2020 г. във всички европейски страни.

В презентацията си „Опазване на биоразнообразието в датските гори“ Адерс Петерсен - консултант към Университета в Копенхаген, представи опита на страната по разработване на мрежата от защитени територии и обекти, свързани с опазването на биологичното и ландшафтното разнообразие. „Биоразнообразието - недокоснати или активно стопанисвани гори“ бе темата на втората презентация, представена от проф. Палле Магсен. Фокусът бе върху широката дискусия и обществения дебат в Дания за опазването на биологичното и ландшафтното разнообразие, както и оценяването на неповторимия характер на природата.

В презентации от Финландия, България, Германия, Че-

хия, Швеция, Франция, Италия, Полша и Швейцария бяха изложени и дискутирани националните постижения за опазване на биологичното и ландшафтното разнообразие в горите на Европа. Презентациите бяха оформени като отговор на няколко въпроса: Спрели ли сте (или планирате да спрете) загубата на биологично разнообразие до 2020 г. във вашата страна съгласно заложените цели на ЕС в Конвенцията за биологичното разнообразие; Каква е ролята на горите във вашата страна за опазване на биоразнообразието; Съществува ли нарастващ обществен натиск за повече биоразнообразие във вашата страна; Горите и горското стопанство част ли са от този дебат, или акцентът пада върху земеделските ландшафти. Така темата „Горското стопанство и опазването на биологичното разнообразие и горските ландшафти в горите на Европа“ се превърна във втори фокус на годишната среща и предизвика оживени дискусии. Много силно впечатление направи високият дял на горите в България, включени в Европейската екологична мрежа „Натура 2000“.

Дневният ред на годишната среща на ръководството на Съюза съдържаеше 11 точки. В своите доклади членовете на Президентството на СЕЛ представиха работата на Съюза в срещите на Европейската комисия по: проблемите на управлението и опазването на горите в Европа; групата по съвети в горското стопанство; реализиране на съвременната горска политика в процеса на Министерската конференция за защита на горите на Европа и Плана за действие за горите на Европа; зелени работни места в горския сектор; развитието на горската педагогика и други. Много висока оценка бе дадена на организираното

от СЛБ съвместно със Съюза на лесо̀в̀д̀ите на Австрия обучение по горска педагогика, проведено на Юнгола през октомври 2015 година. Предвижда се съкратен курс за обучение по тази тема да се организира и през тази година. Организационното състояние на Съюза на европейските лесо̀в̀д̀и също бе предмет на дискусии.

Обсъдиха се възможностите за възстановяване на членството на организации от Европа, които са били членове на СЕЛ или временно са замразили своето членство, както и привличането на нови членове от страните от Балканския полуостров. С пълно единодушие за член на СЕЛ бе избрана Камарата на инженерите по горско стопанство от Турция, представена лично от нейния президент Али Кючукайдын. В две презентации Мевлют Дюзгун представи горите и горското стопанство на Турция, както и дейността и организацията на Камарата на инженерите по горско стопанство. Процесът за членството бе стартиран по време на годишната среща на СЕЛ през 2014 г. в България, а официалната заявка бе представена на годишната среща през 2015 г. в Полша. От тази година Камарата ще участва във вземането на решения с 1 глас, което отговаря на 300 деклариращи действащи членове. От 2016 г. с решение на общото събрание Съюзът на лесо̀в̀д̀ите в България има деклариращи 500 действащи членове и получи правото да гласува с 3 гласа при вземането на решения на годишните срещи на ръководството и на конгресите на Съюза на европейските лесо̀в̀д̀и.

Томас Маркиевич - вицепрезидент на СЕЛ, подаде оставка, което наложи и провеждането на предварителни избори. По предложение на проф. Пьотр Паскалис - президент на Съюза на лесо̀в̀д̀ите на Полша, на негово място бе избран за една година, до края на мандата, Пьотр Григер, който заемаше същия пост до 2013 година.

Финансовото състояние на СЕЛ беше представено чрез доклад на Бьорн Карлсон - касиер на СЕЛ, както и чрез одитния доклад на двамата одитори - Хенрик Бах и Кристофолус Кристофолу. Отново бе подчертан приносът на България в редуциране на разходите на Съюза чрез разработването и поддържането на осъвременена интернет страница на СЕЛ от българска фирма. След обсъждане бе приет окончателният отчет на бюджета на Съюза на европейските лесо̀в̀д̀и за 2015 г. и проект за бюджете

та за 2017 година.

В специална точка от дневния ред бяха връчени грамоти за продължителна работа и принос за развитието и утвърждаването на СЕЛ. Със заслужено уважение президентът на СЕЛ Михаел Диймър връчи грамотата на инж. Борис Господинов за неговия принос в документирането на събитията от дейността на Съюза през последните 19 години, както и двата му мандата като член на одитния екип (сн. 2). Грамоти бяха връчени още на Крис-

тофолус Кристофолу от Кипър и Хенрик Бах от Дания.

По покана на Федералния съюз на лесо̀в̀д̀ите на Германия в края на септември 2017 г. следващият редовен конгрес на СЕЛ ще се проведе в Майнц. На него ще бъде направен отчет за дейността и за финансовото състояние през мандата 2013-2017 г. и ще се проведат избори за нови ръководни органи.

Срещата на ръководството продължи с посещения на равнинните гори на Дания, където бяха представени обекти, свързани с опазването на биологичното и ландшафтното разнообразие, гори за рекреация и крайморски гори. Бяха посетени екологичният център за свободно време в природата „Eghjorten“ във Фреденсборг, Музеят на ловното и горското стопанство на Дания в Хорсхолм (сн. 3), едни от най-посещаваните ландшафти в Дания (7.5 млн. посетители на година) в Дайрхаген и ловната резиденция „Ермитаж“. Посетени бяха и създадените през XVIII в. за противодействие и спиране на пясъчните отлагания крайморски гори в Тисвелде Хегн, които сега са гори с най-ценната дървесина, но и с висока рекреационна стойност.

Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА
Проф. Иван ПАЛИГОРОВ
Инж. Борис ГОСПОДИНОВ
Инж. Севдалина ДИМИТРОВА

Лесотехническият университет отвори врати за новата учебна година

На 26 септември с тържество в Аулата на ЛТУ бе открита новата учебна година. По традиция своите места на трибуната заеха ректорът проф. Иван Илиев, зам.-ректорът по учебната дейност проф. Милко Милев, по акредитация, международна интеграция и връзки с обществеността доц. Боянка Желязова, по научна и приложна дейност доц. Нено Тричков и деканите на факултетите на ЛТУ (сн. 1). Сред гостите, уважили тържеството, бяха зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов, изпълнителният директор на ИАГ инж. Тони Кръстев, директорът на Института за гората при БАН проф. Христо Цаков.

Учебната година бе открита с академично слово на ректора, който се обърна към студентите първокурсници, като ги увери, че качествено образование е най-добрата инвестиция в бъдещето. Девизът на университета „С български традиции и европейски стандарти в образованието“ се утвърждава и от успехите на неговите възпитаници от различни конкурси, изложения и проекти. Сред тях са двете награди „Мини Нобел“, връчени от Швейцарското правителство на студент от специалността „Екология и опазване на околната среда“, III място в конкурс, организиран от Международната федерация по ландшафтна архитектура, златни медали от Международния пловдивски панаир за два проекта на мебелни композиции на студенти от специалността „Инженерен дизайн“ и много други отличия, отбеляза ректорът. В началото на учебната година ЛТУ посреща студентите с модернизиран учебни зали, лаборатории и кабинети, а за специалност „Ветеринарна медицина“ придобивката е разширена учебна база на площ над 300 кв. метра. Още близо 3 млн. лева ще бъдат инвестирани в модернизирването на централната сграда на университета по ОП „Региони в растеж“, съобщи проф. Илиев. Той завърши словото си

с благодарност към преподавателския състав и благопожелания за новата академична година.

По традиция първокурсникът с най-висок успех от кандидат-студентските изпити - Диана Златева от специалност „Ландшафтна архитектура“, получи символичната студентска книжка и ключа на Университета от ректора проф. Иван Илиев (сн. 2).

Тази година новоприетите студенти в образователно-квалификационна степен „бакалавър“ и „магистър“ са общо 659, като първокурсниците са 494 души (407 в редовна форма на обучение и 87 - задочна). Най-много те са традиционно в специалността „Горско стопанство“ - 140.

Зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов отпрати поздравление от свое име и от името на министър Десислава Танева. Почти всички, завършващи университета, намират реализация в аграрния и горския сектор на страната, който произвежда над 20 % от брутният вътрешен продукт и на който България ще разчита, за да се превърне в по-привлекателна европейска държава, отбеляза в словото си доц. Костов. В обръщението си към студентите той подчерта, че на тях се разчита в бъдеще да развият зелена икономика с природосъобразно отношение към възобновяемите ресурси.

Поздравление към преподаватели и студенти поднесе и изпълнителният директор на ИАГ инж. Тони Кръстев. Поздравителни адреси бяха получени от името на Меглена Кунева - зам. министър-председател и министър на образованието и науката, ректори на университети, ръководители на партньорски институции и организации.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Заслужено отличие

На 9 септември на тържество в присъствието на ръководството на Изпълнителната агенция по горите д-р инж. Любчо Тричков - главен експерт в дирекция „Проекти и международни дейности“, по-

лучи „Златна значка“ на ИАГ по случай своя 60-годишен юбилей и дългогодишния си принос в горското дело. Отличието бе връчено от изпълнителния директор инж. Тони Кръстев.

Рилският дъб (*Quercus protoroburoides* Tashev & Tsavkov ex J. Don. & B. V.) - нов вид за гендрофлората на България

Проф. д-р Александър ТАШЕВ, гл. ас. Евгени ЦАВКОВ,
Лесотехнически университет

Характеризиран е нов за науката представител на род *Quercus* L., който е бил открит през 1968 г. от инж. Борис Бузов в поречието на Рилска река на територията на планинския масив Рила. Таксонът е бил наименуван първоначално *Quercus macranthera* Fisch. et Mey. subsp. *balcanica* J. Don. et B. V., а по-късно е под името *Quercus protoroburoides* J. Don. et B. V., но не е бил описан по правилата на „Ботаническият кодекс“, поради което досега не фигурира в нито една „Флора“ или определител. Той значително се различава от вече известните представители на този род в България и Европа. Запълнена е една празнина в познанията за таксономичното богатство на род *Quercus* L.

През 1968 г. инж. Бузов открива, а през 1969 г. съвместно с преподавателя от Висшия лесотехнически институт (ВЛТИ) доц. Желез Дончев публикуват в списание „Научни трудове на ВЛТИ“ предварително съобщение за нов таксон от род Дъб (*Quercus* L.) за гендрофлората, установен в находище в планинския масив Рила, в близост до Рилския манастир (Дончев, Бузов, 1969). Таксонът първоначално получава наименованието *Quercus macranthera* Fisch. et Mey. subsp. *balcanica* J. D. et B. V., но в публикацията не е било направено съответстващо описание на вида, поради което той не е бил ефективно обнародван (Bridson & Forman eds., 1992). През 1981 г. тези автори публикуват нова статия за същия таксон, в която мотивирано, на основата на сравнителен анализ на морфологични белези, променят таксономичната категория от подвид на вид и съответно наименованието на новооткрития таксон на *Quercus protoroburoides*, като му дават българско наименование рилски дъб. Но и в тази публикация авторите не представят описание на вида по правилата, благодарение на което той да бъде ефективно обнародван (Дончев, Бузов, 1981). Възниква ситуация, която според правилата на „Ботаническият кодекс“ (McNeill et al., 2012) се нарича „nomen nudum“ (nom. nud.) - т.нар. голо име, когато даден таксон получава наименование, публикувано без съответстващо описание, поради което не се счита за ефективно обнародвано. По-късно *Q. protoroburoides* става обект на многобройни изследвания на млад учен от Института за гората при БАН - Атанас Арабов, който самостоятелно и със съавтори публикува няколко статии, посветени на разностранно проучване на този таксон (Николов, Блъскова, Костов, Арабов, 1984; Арабов, 1985; Арабов, Железаров, 1985; Арабов, 1986, 1987, 1988). Същевременно Атанас Арабов подготвя за защита дисертацио-

нен труд, посветен на подробно сравнително морфологично изследване на *Q. protoroburoides* и странджанския дъб (*Q. hartwissiana* Steven) (Арабов 1986). Поради нещастно стечение на обстоятелствата (гибел на изследователя при катастрофа), готовият докторат не е бил защитен. Но и в публикациите на Арабов видът не е бил описан по правилата - той възприема името *Q. protoroburoides* J. Don. & B. V. като законно. Същото се случва и с поредица от по-късни публикации на други автори, в които този таксон отново се споменава под името *Q. protoroburoides* (Узунова и др., 1997; Георгиева, 2001; Yurukov & Zhelev, 2001; Русакова, Георгиева, 2003; Пеев, 2003; Русакова, 2015). Дори има описан нов за науката синтаксон - реликтната и ендемична асоциация *Poo-Quercetum protoroburoidis* ass. nova с уча-

Стъбло на възрастен индивид от *Q. protoroburoides*, 03.09.2015 г.

© Александър ТАШЕВ

Клонки с пъпки и купули при *Q. protoroburoides* в зимно състояние в м. Павлов дол, 20.04.2007 г.

Възрастен индивид на *Q. protoroburoides* с широка корона, 03.09.2015 г.

Плодове на *Q. protoroburoides*, 03.09.2015 г.

стие на *Q. protoroburoides* (Русаклова, Георгиева, 2003). В същото време този таксон не фигурира нито в един определител на флората на България (Кожухаров рег., 1992; Делипавлов, Чешмеджиев рег., 2011), както и в последното издание на „Конспект на висшата флора на България“ (Асьов, Петрова рег., 2012) и други.

Тази статия цели да бъде разказана историята на този интересен вид и да бъде дадено пълно описание на таксона *Q. protoroburoides* на български език. Това описание ще бъде представено на латински език в друга публикация, според правилата на ботаническият кодекс, след което рилският дъб ще стане законна част от световната и българската гендрофлора. Според „Flora Europaea“, т. 1, в Европа са разпространени 22 вида от род *Quercus* L. (Schwarz, 2010). Във „Флора на България“ (Стоянов, Стефанов, 1948), авторите посочват 7 вида за флората на страната. През 1956 г. в България е описан нов за науката вид - *Quercus thracica* Stef. & Nedjalkov - тракийски дъб (Стефанов, Недялков 1956). Според „Флора на НР България“ (Ганчев, Бондев, 1966), род *Quercus* L. е представен от 16 вида в България, заедно с новоописания в това вид *Q. mestensis* Bond. & Gan. - местенски дъб. Според Кожухаров (1992) и Делипавлов и Чешмеджиев (2003, 2011) представителите на рода са също 16. През 2005 г. в резерват „Габра“ е открит македонски дъб - *Q. trojana* Webb. (Гусев и гр., 2005), поради което в четвъртото издание на „Конспект на висшата флора на България“ (Асьов, Петрова рег., 2012) вече са включени 17 вида. По-късно са публикувани данни за натурализацията в различни флористични райони на България на широко използвания за изкуствени залесявания и декоративни цели североамерикански вид червен дъб - *Q. rubra* L. (Tashev et al., 2013, 2016; Tashev & Tashev, 2015), с което общият брой на видовете от род *Quercus* L. в България става 18.

Според Черепанов (1995) на територията на бившия СССР се срещат 19 вида дъб, а според Меницки (2002) те са 10 вида, като на Кавказ той посочва, че се срещат 8 вида (Меницки, 1971). Christensen (1997) съобщава общо 11 вида за Гърция, Pignatti (1982) - 16 вида за флората на Италия, а Hedge & Yaltirik (1982) - 18 вида за флората на Турция, като Güner & Mataraci (2012) считат, че те са 20, като 2 от тях са ендемични за Турция - *Quercus aucheri* Jaub & Spach и *Q. vulcanica* Boiss. & Heldr. Общо 10 вида дъб

са установени в Румъния (Beldie, 1952) и в Сърбия (Janakovich, 1970), а 11 вида се посочват за гендрофлората на Македония (Micevski, 1985). По време на работата сме използвали морфолого-анатомичния метод, а типовият образец на вида е внесен в научния хербариум на Института по биоразнообразие и екологични изследвания (ИБЕИ - SOM) при БАН.

Семейство Букови (Fagaceae), род Дъб (*Quercus* L.), подрод Дъб (*Quercus* Schwarz) (syn. *Lepidobalanus* (Endl.) Ørsted), секция Робур (Robur Rchb.)

***Quercus protoroburoides* Tashev & Tsavkov ex J. Don. & B. B.**, sp. nova. - Рилски дъб

Холотип. България, Рила планина: Северозападно от Рилски манастир, в м. Друшлявица, над горните притоци на р. Друшлявица (гесен приток на р. Рилска). Находището е разположено в горната част на скалист склон с наклон 40° и южно изложение. Растението е събрано с плодове (жълъди). 1675 m a.s.l.; N: 42°08'44.8"; E: 23°10'10.1". FM-96, 03.09.2015, coll. Al. Tashev & E. Tsavkov (SOM 172670).

В находището доминират индивидите на *Quercus protoroburoides*. Като съпътстващи видове заедно с него се срещат още *Quercus dalechampii*, *Acer hyrcanum*, *A. platanoides*, *Sorbus aria*, *Fraxinus ornus*. Храстите са представени от *Chamaecytisus absinthioides*, *Corylus avellana*, *Cotoneaster integerrimus*, *Rosa canina*, *Rubus idaeus* and *Rubus canescens*. Тревистият етаж е доминиран от *Pteridium aquilinum*, *Calamagrostis arundinaceae*, *Dactylis glomerata*, *Festuca valida*, *Poa nemoralis*, *Tanacetum corymbosum*, *Origanum vulgare*, *Galium pseudoaristatum*, *Anthriscus sylvestris*, *Lampsana communis*, *Clinopodium vulgare*, *Heracleum verticillatum*, *Thalictrum minus*, *Geranium sanguineum*, *Knautia drymeja*, *Euphorbia amygdaloides*, *Stachys alpina* и други.

По морфологични белези най-близък до рилския дъб е

странджанският (*Q. hartwissiana*), което изглежда парадоксално, защото ареалите и местообитанията на двата вида са коренно различни. Първият се среща само в Рила, в скалисти места на бедни почви в ди-апазон от надморски височини от 1500 до 1750 метра. Вторият пък в България се среща на богати, умерено влажни и влажни дълбоки почви само в Странджа, като се изкачва само до 500 м надморска височина. Морфологичните различия между рилския и странджанския дъб са свързани с дължината на листната гръжка, дължината и дебелината на плодната гръжка, степента и характера на овласяване на едногодишните клонки и листните петури (Арабов, 1985). При изучаване на популационната структура за тези два вида са установени следните различия в средните стойности на показателите от измерванията на рилския дъб във всичките известни 5 находища и 5 от най-значимите находища на странджанския дъб в България: дължината на гръжката при рилския дъб е по-дълга - средно 21 мм, а при странджанския дъб е по-къса - 17.7 милиметра. По отношение на дължините на плодната гръжка до първия и до последния жлъд се установяват следните разлики: странджанският дъб се характеризира с по-дълги гръжки, съответно 46.0 мм и 51.7 мм, а рилският дъб - с по-къси плодни гръжки, съответно 21.7 мм и 36.4 милиметра. По отношение на особеностите на листния епидермис на *Q. protoroburoides* изследванията на Узунова (1984) и Узунова и Паламарев (1992) доказват, че изследваните образци съчетават белези на горун (*Quercus dalechampii* Тен.) и на гръжкоцветен дъб (*Q. pedunculiflora* C. Koch) - 2-3-4-лъчеви звездовидни трихоми, характерни за *Q. dalechampii*, но също и 6-7-лъчеви звездовидни трихоми, които образуват пластинка, подобно на трихомите при гръжкоцветния дъб, както и наличието на малко на брой снопчести трихоми, характерни за същия вид. Освен с посочените по-горе видове особеностите на епидермиса показват общи признаци при рилския и странджанския дъб, като например комбинацията от жлезисти трихоми, звездовидни и снопчести трихоми при овласяване на листните петури. Но налице са и значителни различия - дебелината на кутикулата при рилския дъб е по-голяма от странджанския. Различието в броя на лъчите на звездовидните трихоми, тяхното несиметрично срастване и нееднаква дължина, което се наблюдава при *Q. protoroburoides* не се наблюдават при никой от изследваните таксони на род *Quercus* L., разпространени на Балканския полуостров (Узунова, 1984), което го прави уникален по този признак.

***Quercus protoroburoides* spec. nova**

Диагноза (Описание на вида)

Habitus: Листопадно дърво с височина до 25 м и диаметър до 80 см; стъблото е сравнително правилно разклонено, почти моноподиално; кората - дълбоко напукана с дълбочина на браздите до 2 сантиметра.

Едногодишните клонки (Ramuli anni) са светлокафяви, дебели, ръбести, в края на вегетационния период голи или овласени със сивокафяви власинки, покрити със светли елипсоидни лещанки.

Пънките (gemmae) са сферични до яйцевидни, връхните доста едри - 4-8 мм, винаги заоблени на върха,

овласени, с частично запазващи се плоски прилистници (stipulae) със завит връх; люспи на пънките (squamis) - широкоелипсоидни, заоблени на върха светлокафяви, овласени.

Листната петура (lamina) е обратнотънцевидна до елипсоидна, сравнително голяма, с дължина 7-15 см и ширина 5-7 см, с 5-9 (11) плитко врязани, с почти успоредни странични жилки (под ъгъл 35-45°), заоблени дялове, почти липсват интеркаларни жилки, отгоре тъмнозелени, лъскави, отдолу светлозелени, покрити с рядко разположени звездовидни или снопчести власинки; основата на петурата - уховидно врязана.

Листната гръжка е с дължина (1.3) 2-3.2 (4) см, слабо овласена, в напречно сечение, полукръгла.

Цветовете (flores) са еднородни, едномно разположени; мъжките цветове - с 5-7-делен околоцветник, изрязан почти до основата, тичинките - 8-9, с гръжки 1-1.5 мм; женските цветове - с 6-7-делен околоцветник, силно овласени, стълбчетата - 3-5, свободни или сраснали.

Плодната гръжка (pedunculus) е добре развита, слабо овласена, с дължина до 6-7 см и дебелина 1.7-3.0 милиметра.

Жлъдите са разположени по 1-2 (рядко до 5-6 броя) на обща гръжка, бъчвовидни или цилиндрични, дълги до 3.5 (1.5-3.5) см и широки до 2 см (0.7-2.0) см, купулата е дебелостенна, с диаметър 1.5-1.7 см, обхващаща 1/4 до 1/3 от жлъда; ендокарпът е гол.

Цъфти едновременно с разлистването в края на май и началото на юни (V-VI); плодовете узряват (плодоноси) септември-октомври (IX-X).

Разпространение: Рила - в басейна на Рилска река, в местностите Калугерски гол, Павлов гол, Бричебор, Друшлявица и над с. Пастра, по склона над десния бряг на р. Елешница, между 1500-1700 м н.в. върху много стръмни и каменливи терени (с наклон до 40-45°), с южно изложение. Образова на места горната граница на гората, като отделни единични дървета се изкачват до 1750 м н.в., а под 1550 м н. в. той постепенно се смесва с *Quercus dalechampii*. Образова предимно монодоминантни съобщества, участва в състава и на смесени съобщества заедно с *Fagus sylvatica*, *Pinus sylvestris*, *Picea abies*, *Populus tremula*, *Acacia hyrcanum*, *Sorbus aria*, *Corylus avellana*, *Rosa canina*, *Rubus idaeus*, *Chamaecytisus absinthioides*, *Fraxinus ornus*, *Cotoneaster integerrimus*, *Ulmus glabra* и други.

Локален ендемит. Терциерен реликт.

При изследване на 9 индивиди от *Q. protoroburoides* с преслов свредел установихме, че възрастта на тези индивиди варира от 65 до 125 години.

В заключение е необходимо да се каже, че *Q. protoroburoides* е локален рилски ендемит и терциерен реликт с твърде ограничено разпространение само в басейна на река Рилска. Без съмнение този вид трябва да бъде включен в „Червената книга на Република България“ и да бъде защитен от Закона за биоразнообразието. Може да бъде отличен обект за по-нататъшни морфологични, анатомични, фитохимични, генетични и други изследвания, които ще спомогнат да се получи по-ясна представа за произхода на този уникален вид от дендрофлората на България.

Една пета от старите гори са на територията на ЮЗДП

На 14 септември Югозападното държавно предприятие - Благоевград, представи пред журналисти едно от насажденията, обособено като гора във фаза на старост, в района на ДПС „Осогово“ - Кюстендил, землището на село Богослов.

140-годишната естествена букова гора е разположена на площ 110 декара. При средна височина на бука 25 м и диаметър на дърветата 38 см, тук се срещат екземпляри високи 35 м, с диаметър 90 сантиметра. Гората съхранява изключително богато биоразнообразие и множество редки видове като горския бекас и сивия кълвач. За запазването им в старите гори се забраняват лесовъдски мероприятия и човешка намеса в естествения ход на природните процеси.

Общата площ на старите гори в района на ДПС „Осогово“ е 1158.2 хектара. За района на предприятието те са 20 690 ха, което го нарежда на първо място в страната при общообособени 107 000 ха гори във фаза на старост в защитените зони по „Натура 2000“, каза директорът на предприятието инж. Дамян Дамянов пред журналистите. Старите гори на територията на предприятието са разположени в 34 от общо 40-те държавни ловни и горски стопанства. Най-много те са на територията на Държавните горски стопанства - гр. Гоце Делчев (1956.3), Гърмен (1647.8), Невестино (1399.2). Най-

възрастната гора на територията на ЮЗДП е в ДГС - Гърмен. Върху площ 3.8 ха са разположени единично смърчови дървета на възраст 400 години, с височина около 20 м и диаметър около 70 сантиметра. На територията на ДГС - Кресна, се намират 320-годишни насаждения от източен чинар, с височина 26 м и диаметър 100 сантиметра. Букови насаждения на 220 години с диаметър 50 см и височина 22 м са запазени на територията на ДГС - гр. Сандански. В списъка на старите гори е включено и насаждение от 110-годишна бреза с височина 15 м и диаметър 20 см на територията на ДГС - Симитли. 180-годишните кестенови гори в района на ДГС - Петрич, достигат 19 м височина и 80 см диаметър.

За ползата от обособяването на старите гори говори директорът на ДПС „Осогово“ инж. Емилия Иванова. Със съхраняването им се запазват местообитанията на редки растения и животни. С развитите си коро-

Участниците в журналистическото пътуване

ни и голяма листна маса дърветата във фаза на старост задържат повече въглероден диоксид и отделят по-голямо количество кислород.

Развитата коренова система на старите дървета задържа почвата и укрепва склоновете във вододайните зони. Осигурявайки чиста вода и въздух, старите гори гарантират устойчиви условия и високо качество на живот за нас.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

ЮЗДП съдейства в почистване на границата с Македония

Вече няколко месеца екипи на Югозападното държавно предприятие - Благоевград, оказват съдействие на Главна дирекция „Гранична полиция“ при отстраняване на дървесна и храстова растителност покрай границата с Република Македония. По график в разчистване на държавните погранични участъци работят горски служители от над 10 териториални поделения на предприятието. Те са оборудвани с моторни триони и храсторези, с които отстраняват самозалесили се дървета и храсти.

За почистване са около 70 километра от граничната бразда. Директорът на ЮЗДП

инж. Дамян Дамянов обясни, че част от добитата дървесина ще бъде дарена на ГД „Гранична полиция“, а друга част ще отиде за местното население.

Югозападното държавно предприятие не за първи път подпомага изпълнението на важни дейности, свързани както с почистване на погранични територии в неговия обхват, така и с отстраняване на дървета и храсти от речни корита и сервитутите от републиканската и общинската пътна мрежа.

Снежана ПАСКАЛЕВА

СИДП получи сертификат за отговорно стопанисване на горите на цялата си територия

На 17 септември Североизточното държавно предприятие - Шумен, получи Сертификат за отговорно управление на горите на 100 % от територията си. FSC сертификатът удостоверява, че СИДП осъществява своята дейност в съответствие с всички международно приети принципи и критерии. Сертификатът е издаден от първата световна независима система за устойчи-

ви гори - Forest Stewardship Council (Съвет за стопанисване на горите). Документът е издаден на основата на детайлни оценки и анализи на дейността на предприятието и обхваща стопанисването от предприятието гори на територията на 4 области - Варна, Добрич, Търговище и Шумен. Всички 287 892 ха държавни горски територии в обхвата на поделенията на Пред-

приятието - 13 горски и 5 ловни стопанства, се покриват с издадения сертификат.

Той важи и за общинските гори, които СИДП стопанисва, и е валиден за срок от 5 години. По силата на FSC стандартите Предприятието е длъжно да разработва управленски планове и периодично да извършва мониторинг и оценка на резултатите от горско-стопанските дейности. **Т**

Анализ на горските пожари в страната през 2016 година

Владимир КОНСТАНТИНОВ - главен експерт в Дирекция „Опазване на горите“ в Изпълнителната агенция по горите

През 2016 г. към 12 октомври в страната са регистрирани 528 горски пожари. Засегнати са 61 399 дка горски територии, като 7154 дка - от върхови пожари. Площта на иглолистните гори е 9156 дка, широколистни - 40 452 дка, смесени гори - 2295 дка, треви и незалесени горски територии - 9496 декара.

В сравнение със средногодишно опожаряването в страната 110 000 дка при среден брой от 550 пожара в периода 2005-2015 г., към момента 2016 г. е със стойности на основните статистически показатели за опожарени горски територии далеч под средните. Това се дължи както на превантивната дейност, така и на вложените през последните години немалки финансови ресурси от МЗХ и МВР за специализирана техника, обучения и създаване на доброволни формирования.

Най-голям е броят и площта на горските пожари в Регионалната дирекция по горите - Кърджали - 84, на 34 729 дка, Стара Загора - 31 и 6948 дка, Бургас - 44 и 4935 дка, Ловеч - 23 и 3790 дка, Сливен - 30 и 3237 декара. Опожарените площи само в тези 5 регионални дирекции по горите представляват почти 90 % от всички засегнати горски територии през годината. В същото време най-малко са регистрираните горски пожари в Регионалната дирекция по горите - Шумен - 3, на площ 6 дка, Смолян - 23 и 64 дка, и Велико Търново - 8 и 140 декара.

Най-голям дял от опожарените площи през 2016 г. са държавна собственост - 65 % (39 930 дка), общинска собственост са 21 % (12 806 дка), частна - 12 % (7715 дка), и 2 % (927 дка) са собственост на юридически лица. Основни причини за пожарите през 2016 г. са: човешка небрежност - 387 (73 %); умишлени палежи - 31 (6 %); неизвестни - 88 (17 %), и само 22 (4 %) възникнали по естествен път.

Прекуите щети от горските пожари от началото на годината до средата на октомври са оценени на 6 млн. лв., което е над средната стойност за преку щети от около 5 млн. лв. за последните 11 години. В тази сума не влизат разходите, необходими за възстановяване на опожарените от върхови пожари горски територии, които ще бъдат направени в следващите 3 години от държавните горски предприятия и останалите собственици на горски територии. Посочените финансови показатели не включват разходите на МВР, Министерството на отбраната, областни администрации, общини, доброволци и други собственици на горски територии за потушава-

не на пожарите през последните години.

В резултат на създадената организация и благодарение на незабавната и адекватна реакция на горски служители, пожарникари и други участници в борбата със стихията в голяма част от случаите при получаване на сигнал за пожар не е допуснато навлизане на огъня в горските територии. За това отново допринесе и дейността на изнесенния център на телефон 112 към Изпълнителната агенция по горите. Получаваните на него сигнали за възникнали пожари в горски или съседни на тях територии моментално се препращат на специализираните групи в ДГС и РДГ, които осъществяват проверка на място и предприемат първоначални действия за гасене.

Цялостен анализ на причините за увеличаването на броя на пожарите и на засегнатите горски територии от страна на МЗХ и ИАГ ще бъде направен в пълна степен след приключване на пожароопасния сезон. Сред основните причини освен метеорологичния фактор (много влажно първо шестмесечие и сухо и горещо лято) са и небрежността на земеделските стопани, най-вече при почистване на пасища и необработваеми земеделски земи. Първите стъпки от страна на МЗХ и ИАГ вече са направени. Вследствие на установените множество пожари, възникващи при почистване на пасища и преминаващи впоследствие и в горски територии, със заповед на министъра на земеделието и храните от 01.09.2016 г. е създадена работна група с представители на Министерството на земеделието и храните, Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“, Министерството на околната среда и водите, Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, Държавния фонд „Земеделие“, Изпълнителната агенция по горите, Националното сдружение на общините в Република България и други, със задача да представи проекти за изменение и допълнение на Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за Министерството на вътрешните работи, Наказателния кодекс и други. Целта е актуализиране на административните процедури при установяване на пожари, предвиждане на режим за санкциониране на собствениците, ползвателите и/или кандидатите по схемите и мерките за директни плащания при установяване на неспазване на правилата за пожар-

на безопасност и предизвикване на пожари и като цяло за превенция на пожарите в земеделски земи. Дори и в края на пожароопасния сезон при подходящи климатични условия може отново да станем свидетели на голям брой пожари в горските територии на страната, в късна есен и дори в зимни условия, през ноември и декември.

**ГОРСКИТЕ ПОЖАРИ ПО РДГ
през периода
01.01.2016 г. - 12.10.2016 г.**

№	Регионална дирекция по горите	Брой	Площ (гха)	%	В т.ч. върхов
1.	Берковица	24	1128	1.84	5
2.	Благоевград	43	495	0.81	63
3.	Бургас	44	4935	8.04	56
4.	Варна	44	1483	2.42	165
5.	Велико Търново	8	140	0.23	0
6.	Кърджали	84	34 729	56.56	5408
7.	Кюстендил	36	470	0.77	15
8.	Ловеч	23	3790	6.17	6
9.	Пазарджик	25	1472	2.40	173
10.	Пловдив	37	660	1.07	30
11.	Русе	14	298	0.49	0
12.	Сливен	30	3237	5.27	0
13.	Стара Загора	31	6948	11.32	1196
14.	Смолян	23	64	0.10	11
15.	София	59	1543	2.51	24
16.	Шумен	3	6	0.0098	2
Всичко		528	61 399	100.00	7154

ОПОЖАРЕНА РАСТИТЕЛНОСТ (гха)

1.	Иглолистна	9156	14.91 %
2.	Широколистна	40 452	65.88 %
3.	Смесена	2295	3.74 %
4.	Трева, незалесени площи и мъртва горска постилка	9496	15.47 %
Всичко		61 399	100 %

ВИД НА ПОЖАРА (гха)

1.	Низов	54 244	88.35 %
2.	Върхов	7154	11.65 %
Всичко		61 399	100 %

СОБСТВЕНОСТ (гха)

1.	Държавна собственост	39 930	65.03 %
2.	Общинска собственост	12 806	20.86 %
3.	Частна собственост	7715	12.57 %
4.	Църковна собственост	21	0.034 %
5.	Собственост на юридически лица	927	1.51 %
Всичко		61 399	100 %

ПРИЧИНИ (брой)

1.	Неизвестни	88	16.67 %
2.	Небрежност	387	73.30 %
3.	Умишлени	31	5.87 %
4.	Естествени	22	4.17 %
Всичко		528	100 %

**План за действие
за енергия
от дървесна биомаса**

На 14 септември в София се проведе работна среща за устойчивото ползване на горската биомаса като възобновяем енергиен източник, открита от зам.-министъра на земеделието и храните доц. Георги Костов. Форумът е организиран от Изпълнителната агенция по горите по проект „Регионални политики за устойчива биоенергия“ по програма „ИНТЕРРЕГ ЕВРОПА“ на Европейския съюз. В рамките на проекта ще бъде изготвен план за действие, чрез който ще се потърсят най-ефективни и икономически изгодни начини за подпомагане на използването на горската биомаса за производство на енергия.

„Задача на проекта е да анализира нуждите на нашата горска промишленост, след което да се направи оценка на потребностите и на реалните възможности за производство на топлинна и електроенергия от дървесна биомаса, в т.ч. и отпадъчна дървесина“, каза зам.-министър Костов.

Над 40 експерти от горския сектор, държавни институции, научната общност, частни фирми, браншови камари и неправителствените организации участват в създадената междуетабоветвена работна група. „Правилното и рационалното използване на дървесната биомаса би могло да увеличи интереса на инвеститорите за създаване на нови гори“, каза инж. Тони Кръстев - изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите.

Всички представени бележки, становища и препоръки ще подпомогнат процеса на разработване и обсъждане на Плана за действие за енергия от горска биомаса. Документът ще съдържа аналитична част, стратегическа рамка и система за мониторинг на изпълнението. На базата на направения анализ ще бъдат предложени конкретни действия и мерки за ефективното използване на биомасата като енергиен източник, които ще могат да бъдат финансирани от различни източници, в т.ч. Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“.

Следващото мероприятие по проекта ще бъде тематичен семинар „Ролята на горите в регионални и национални нисковъглеродни стратегии и програми за биоикономика“, който ще се проведе в България през ноември. **Т**

Иновативни решения за горите

● Изложение за горска техника KWF 2016 в Германия

Най-големият форум за представяне на новостите и тенденциите в горския сектор - „КураATORIUM за работа в горите и горска техника“ (KWF), се състоя на 9-12 юни край германския град Родинг, провинция Бавария. Събитието, което се провежда от 1964 г. на всеки 4 години, беше седемнадесето. То събра всички известни производители на техника в горския сектор, работещите в горите, представители на научните среди и горските администрации и премина под мотото „Горите - Хората - Пазарите - Устойчиви синергии“.

Тази година изложението бе представено в две части. Първата представляваше терени за демонстрация на иновативни решения за осъществяване на дейностите в горите - добив, подвоз, извоз, транспорт, кастрене, измерване, залесяване, почвоподготовка и други, в реални условия. Тук бяха показани в действие най-новите машини, съоръжения и инструменти на повечето от големите световни производители на горска техника. Бяха демонстрирани на практика възможностите за затваряне на веригата гора - добив на дървесина - преработка - краен продукт, включително за производството на енергия. Предвид огромните изложбени площи за посетителите и участниците бе организиран специализиран транспорт.

Другата част от изложението, отстояща на около 10 км от теренната, бе оформена като панаирно изложение, на което част от изложените машини, технически средства и инструменти също бяха показани в действие и практически тествани. Над 500 фирми от 26 страни представиха новостите в сектора в областта на техническите и технологичните решения, оборудване и екипировка. Изключително мащабно бе участието на високопроизводителните специализирани машини за повяляне, кастрене и разкрояване, т.нар. харвестъри. Всички популярни производители на такава техника предложиха по няколко модела харвестъри или модули за такива машини, включително и малогобаритни. Предвид мотото на събитието тази година много широко бе представена техниката и технологиите, осигуряващи веригата гора - биоенергия. Впечатление направи и много силното представяне на малогобаритна техника за всякаква горскостопанска дейност - дърводобив, извоз („железен кон“), транспорт, товаро-разтоварни дейности и други. Демонстрирани бяха модели със самостоятелен двигател на хидравличния кран, което го прави независим от теглещото превозно средство. Този вид техника може да се ползва както за транспорт на обла дървесина от временен склад до клиенти на близко разстояние, така и за транспортиране на каруци и задържана дървесина от извършени нарушения, което я прави полезна за практиката на ИАГ и държавните предприятия.

На изложението бяха представени и автоматизирани технически решения за измерването на обема на пространствени фигури дървесина и тяхната плътност - проблем, който поражда спорове у нас при ежедневната работа и заради който бяха предприети и изменения в нормативната уредба. Две от компаниите представиха разработен за целта софтуер, посредством който, след заснемане с фо-

тоапарат или обикновен смартфон, могат да се получат показателите: общ обем на фигурата в плътни метри, коефициент на плътност, индивидуален обем на отделните секции, брой секции и други. Бихме искали да обърнем повече внимание на двата подхода за установяване на пространствения обем на дървесина.

Компанията „Heidegesellschaft“ представи следния подход - пред фигурата с дървесина се поставят две лати на 3 м една от друга, заснема се с фотоапарат или телефон (сн. 1), след което се изпраща на електронната поща на компанията, откъдето се връщат данни за общия обем на дървесината от снимката, броя на секциите и плътността на фигурата. Компанията действа като независим измерващ орган, който е посредник между продавача и купувача, като за услугата получава възнаграждение за всяка измерена с този софтуер фигура. През 2015 г. компанията е измерила над 1 млн. м³ дървесина на държавното горско предприятие в провинция Хесен - Хесенфорст. При проведените разговори с представители на компанията бе предложено да започнем пробно изпитание на този софтуер, след изпращане на калибровъчни лати от тяхна страна. Повече информация, включително и видеодемонстрация, може да бъде получена на страницата на компанията в интернет www.heidegesellschaft.de/foto.

Втората компания - „Fordaq“, предлага друг подход при установя-

ването на обема на пространствени фигури дървесина. Фирмата е разработила софтуер, с който чрез мобилно приложение за смартфон с оперативна система „Андроид“, след заснемане с телефона, могат да бъдат определени общият обем на дървесината от снимката, броят на секциите и индивидуалният обем на всяка от тях (сн. 2 и сн. 3). За целта е необходимо единствено инсталиране на телефона на приложението и наличието на калибровъчна лата с определен размер. След проведения разговор с представителя на тази компания изпробвахме тестово приложението, което е достъпно пробно за 2 седмици (Google play-Logsize), като считаме резултатите за добри, без да се подценява необходимостта от тяхното тестване по-широко в практиката. Посочените софтуерни решения за измерване със заснемане на фигура дървесина на общия обем на дървесината не са новост в световната горска практика, но въпреки осъзнатата от колегията необходимост от прилагането им на практика са непознати у нас. Затова от изключителна важност е Изпълнителната агенция по горите като независим орган, провеждащ политиката на държавата в горския сектор и натоварен с контролни функции в горските територии, да притежава такъв софтуер, който да стане част от внедрената информационна система <https://system.iag>. След разра-

ботването на софтуера за измерване впоследствие той ще може да бъде ползван свободно като модул в <https://system.iag>, което на практика ще реши някои от основните проблеми, натрупани в практиката както при контрола, така и при приемането и реализирането на дървесина от страна на държавните предприятия и собствениците на гори.

Инж. Валентин ЧАМБОВ
Инж. Красимир КАМЕНОВ

Ново достъпно оборудване **Timbery**

Timbery е дъщерна фирма на известния производител на банцизи Wood-Mizer и предлага качествено оборудване от същия тип, но на значително по-достъпни цени. Машините с тази марка са отлично решение при неголеми обеми на производство. Продуктите на Timbery имат сертификат CE и са произведени в Европа или САЩ.

Повече информация за оборудването на Timbery може да намерите на www.timbery.eu.

Заръбвач циркуляр **Timbery E 100** с два триона - за по-висока производителност

Заръбвачият циркуляр Е 100 с два триона е проектиран като достъпно решение за дървообработващи предприятия, които искат да увеличат своята производителност. Стандартното оборудване на машината включва един фиксиран и един ръчно регулируем циркулярен трион. С помощта на линеал могат да се заръбват и полуянове, т.е. с една готова страна. Заръбвачият циркуляр Е 100 се доставя разглобен в компактен вид, лесен за транспортиране.

Техническа характеристика:

- Възможности за загъбване:
 - 5.5 kW или 7.5 kW - електродвигател;
 - 14 к. с. - бензин;
- Скорост на подаващия транспортьор - постоянна 9 м/мин;
- Максимална ширина на заготовките - 520 mm;

- Максимална ширина на рязане (заръбване) - 300 mm;
- Минимална ширина на рязане (заръбване) - 40 mm;
- Максимална дебелина на заготовките - 50 mm.

Представител на фирмата за България
„Екотехпродукт“ ООД
София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ 38
Тел: 02/ 979 1710, 462 7035
<http://www.woodmizer.bg>
office@ecotechproduct.com

„Зелени дни“ оцветиха София за седми път

Изложението „Зелени дни“ тази година се проведе от 30 септември до 2 октомври в градинката пред Народния театър в София. Организатори на събитието са Българската асоциация за алтернативен туризъм (БААТ) и „Огусея-ин“, с подкрепата на Столична община.

На откриването на форума присъстваха (от дясно наляво): министърът на туризма Николина Ангелкова, зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов, председателят на УС на БААТ и организатор Любомир Попйорданов и зам.-кметът на София Тодор Чобанов

Специални гости на откриването бяха министърът на туризма Николина Ангелкова, зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов и зам.-кметът на София Тодор Чобанов.

В своето седмо издание изложението обедини на едно място истинския зелен бизнес и организации, чиято дейност е свързана с опазването на околната среда, отговорния и устойчив туризъм, производството на натурални и биопродукти. Сред целите на организаторите бе да запознаят столичани и гостите на града с възможностите за екологичен начин на живот и отговорно използване на природните ресурси, възпитавайки уважение към природното и култур-

ното наследство и традиции на България.

Тази година на „Зелени дни“ се представиха производители и дистрибутори на натурални и биопродукти и козметика, малки ферми, неправителствени организации и проекти, сред които Българската асоциация за алтернативен туризъм, Българското дружество за защита на птиците, Българска фондация „Биоразнообразие“, проект „За Балкана и хората“, сдружение „За земята“ и други.

Представители на институциите бяха Министерството на туризма, Столична община и Изпълнителната агенция по горите, която за поредна година присъства с три от природните паркове - „Врачански Балкан“, „Българка“ и „Русенски Лом“. Дирекциите на природните паркове демонстрираха възможностите за туризъм и организирането на образователни дейности с младежи и доброволци в защитените територии, а в замяна спечелиха много приятели и бъдещи посетители.

Специално участие имаше Държавно горско стопанство - Кости, което представи продукцията си от манов мед с кауза. Той е специален с това, че с неговото производство се подпомага опазването на местнообита-

нията на малкия креслив орел - гъбовите гори между гва от най-старите резервати в България - „Силкосия“ и „Узунбоджак“, които

са и един от най-обширните широколистни горски масиви в Европа. Това става освен чрез съхраняването на горите и с поддържането на открити площи в горските територии, важни за прехраната на птицата. Производството на мед в странджанското стопанство се подпомага от проекта „Горите на орела“, финансиран по програма LIFE + на ЕС, по който партньори са Българското дружество за защита на птиците и Изпълнителната агенция по горите. Особен интерес имаше и към продукцията на фермерските пазари, произведена по щадящ природата начин. Мрежата от малки ферми в районите на национални паркове и защитени зони от „Натура 2000“ са нагледното доказателство за пчелившата връзка между опазената природа и поминъка на местните хора.

Традиционно изложението бе съпътствано от културна и спортна програма, прожекции, презентации и дискусии.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

ДПП „Русенски Лом“: „Ломея“ - различният поглед към природата

Симпозиумът за съвременно изкуство „Ломея“ се състоя от 16 до 26 септември и отброи своята 17-а годишнина. За първи път с. Нисово, община Иваново, домакинства форума. Мотото на това издание „Какво крият тревите“ интерпретираха 15 художници от 4 държави - Давиде Бинями и Педро Бианкини (Италия), Рикарда Валхойзер, Шефан Винклер, Матиас Рот (Германия), Николае Велчов (Румъния), Димитър Грозданов, Иван Ушев, Нина Лишовска-Тодорова, Пенка Минчева, Севдалина Кочевска, Виргиния Пенчева, Милена Стамболийска (България). Показани бяха работи на Мария Каузларич (Сърбия) от фестивала „Процес - Пространство“, а Бистра Лъшевалие (Франция) изпрати свои „Монотипии“, показани във финалната изложба.

Гостите успяха да посетят много и различни части на ДПП „Русенски Лом“ - Ивановските скални църкви, Средновековната крепост „Червен“ и Големия нисовски манастир, както и множество поляни и пътеки около Природния комплекс „Ломовете“. Акценти в програмата бяха лекцията на Рикарда Валхойзер в Градската галерия на Русе, свързваща теорията на физиката и изкуството на колажа, музикалният перформанс на Мирян Колев в Голямата пещера край с. Писанец и изложбата на инсталации на съвременно изкуство сред природата и в с. Нисово. Жанровете на представените творби бяха ландарт, видео, инсталация и скулптура. В заключителната изложба Педро Биан-

кини ни попита „Какво крие небето?“ чрез перископите, поглеждащи от тревата, а Давиде Бинями разгледа темата за насилието в инсталацията „За преносимостта на тревата“. Шефан Винклер и Рикарда Валхойзер работиха по темата „Криене“ с детайлно проучване на растителните видове в защитената територия.

Пенка Минчева и Севдалина Кочевска показаха съответно „Стъпки в тревата“, „Хай файв!“ и „Най-добрата трева“. Нина Лишовска-Тодорова и Росен Тодоров представиха 4 работи - „Анти + биотик (Авицена)“, „Дишай, Русе, 1989“, „Обитаема Р-Н система“ и „ПВ растение“. Димитър Грозданов и Виргиния Пенчева интерпретираха тревата през призмата на митологията в своите „Синята трева на Хатшепсут“ и „Арфата на тревите“. Иван Ушев и Милена Стамболийска работиха предимно с естествени материали, за да построят своите „Бурен бурен“ и „Мандало - човекът и космосът обединени“.

Матиас Рот направи своите видео перформанси, като провокира публиката на изложбата в Нисово и представи „Какво крие тревата?“ и „Пчеларски обяви“. Домакините инж. Цонка Христова и инж. Милко Белберов представиха инсталацията „Дървото - алтернатива на тревата. Гората на степите“. Николае Велчов работи в жанра ландарт и остави своя впечатляващ отпечатък край ПК „Ломовете“ с творбите „Перпетуум I“ и „Перпетуум II“.

Шефан Винклер и Рикарда Валхойзер от Германия с инсталацията си „Криене“

За поредна година Симпозиумът за съвременно изкуство „Ломея“ представи различния си поглед към природата, а артистичните прояви от множество жанрове и изкуства привлякоха разнообразна публика.

Инж. Цонка ХРИСТОВА

Информация

Започна изкупуване на частни гори

1113 са общо заявленията за изкупуване на частни гори, подадени в шестте държавни горски предприятия до крайния срок - 20 септември. Това е резултатът от първото обявяване за изкупуване на частни гори от държавата. Изкупуването е изцяло доброволно, като подадените имоти се разглеждат и оценяват по няколко критерия, един от които е близостта им до държавните горски територии и възможността за обединяване с други държавни гори. Предстои независими оценители да изго-

твят оценка на имотите. Сделките със собственостите ще бъдат финализирани в рамките на предвидените средства за всяко едно предприятие, съгласно Правилата за закупуването на горски територии от държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите.

Най-много - 288 заявления, са подадени в Северозападното държавно предприятие - Враца. Югоизточното държавно предприятие - Сливен, е приело 266 заявления, Югозападното държавно предприятие -

Благоевград - 214, Северноцентралното държавно предприятие - Габрово - 147, Южноцентралното държавно предприятие - Смолян - 119, и Североизточното държавно предприятие - Шумен - 78 заявления.

Комисии, назначени от директорите на 6-те държавни предприятия, разглеждат, оценяват и класират постъпилите заявления. Списъците на класираните имоти могат да се намерят на интернет страниците на държавните предприятия. ¶

Горски инспектори от РДГ - Сливен, спряха незаконна сеч

Горски инспектори от Регионалната дирекция по горите - Сливен, спряха незаконна сеч в горска територия, в землището на с. Тополчане, община Сливен. Мярката е предприета след направена проверка по получен сигнал на 28 септември. Установени са на-

рушения на незаконна сеч на дървета без позволително за сеч. Инспекторите констатират 30 м³ дървесина на временен склад, неописани в протокола за освидетелстване. За установените административни нарушения по Закона за горите са съставени три

акта, два от които на извършителите на сечта и един на длъжностното лице, отговарящо за района, в който е извършено нарушението. Конфискувани са два моторни триона. Преписката е изпратена в Районна прокуратура - Сливен. ¶

Петъкът на FSC

На 30 септември WWF - България, и Националният дворец на културата отбелязаха деня на отговорност и грижа за гората с инициативата „Петъкът на FSC“. Тя се провежда за девети път в света, а в България за осма поредна година.

В Западното фоайе на НДК се събраха преподаватели от ЛТУ, еколози, граждани, загрижени за бъдещето на гората.

„Гората е символ на хармонията, баланса и свързаността. По света животът и поминът на над 2 млрд. души пряко зависят от нея. В България това важи за около 40 хиляди души“, заяви ръководителят на WWF - България, Веселина Кавръкова при откриването.

Гостите разгледаха фотоизложбата на WWF, посветена на принципите за устойчиво стопанисване на горите. По забавен начин те имаха възможност да вникнат в същността на горската сертификация, след като участваха във викторина с въпроси. Отговори-

те трябваше да потърсят върху таблата от фотоизложбата, а най-находчивите участници се прибраха с награди.

Проведе се благотворителен търг на 39 детски рисунки на тема „Гората и нейните обитатели“, като всяка от творбите имаше начална цена 20 лева. Приходите ще се инвестират в програма „Гори“ на WWF - България.

„Горската сертификация по FSC е кауза, за която WWF - България, работи, защото е надежден инструмент за защита на горите, в хармония с бизнеса и интересите на местните хора. Ако принципите за отговорно управление на горите се прилагат в тяхната пълнота, те гарантират запазването на природата, зачитането на правата на заинтересованите групи и стимулиране на икономиката - каза Нели Дончева - координатор на програма „Гори“ в природозащитната организация. - През последните години направихме редица обучения в горските

стопанства, през които преминаха около 250 служители. Надяваме се и в бъдеще да се засилва интересът на държавата към FSC сертификацията“ - допълни още тя.

За всички присъстващи бе предвидена дегустация на фермерски продукти от зони в „Натура 2000“ в Западна и Централна Стара планина.

Сертификацията по системата FSC се прилага в 80 държави на 5 континента. В България WWF я популяризира и подпомага прилагането ѝ от 2002 година. Днес сертифицираните гори в страната са над 850 000 ха, или 21 % от общата горска територия. Старите гори, върху чието съхраняване FSC поставя силен акцент, са 4 % от горската територия и сертификацията е един от най-ефективните инструменти за опазването им. Знакът на FSC, който все по-често се среща по етикетите на продуктите, е гаранция, че те са създадени с грижа за природата и хората.

Проекти

Институтът за гората изследва екосистемните услуги в градовете

На 6 октомври в София се състоя междинна конференция за представяне на резултатите от проект „За по-добро разбиране на екосистемните услуги в градска среда чрез оценка и картиране“ (TUNESinURB) по програма „Биологично разнообразие и екосистеми“. Организатор бе Институтът за гората при БАН, който изпълнява проекта в партньорство със Софийския университет „Св. Климент Охридски“, консултантската компания „Географика“ ЕООД и Норвежкия институт за биоикономически изследвания (NIBIO).

Конференцията откри проф. Христо Цакон - директор на ИГ при БАН, а модератор бе доц. Миглена Жиянски от Института - координатор на проекта.

„TUNESinURB“ цели да инвентаризира всички урбанизирани екосистеми извън „Натура 2000“. Проектът разработва информационна система за състоянието на урбанизираните екосистеми и предоставяните от тях ползи за хората в градска среда посредством 37 индикатора за оценка и картиране.

Методологията е верифицираната „MetEcoSMap“, разработена от Министер-

ството на околната среда и водите в партньорство с Изпълнителната агенция по горите. Финалният продукт са карти, които се използват за оценка на екосистемните услуги в населените места.

Някои от проучените индикатори са почвено запечатване, състояние на въздуха, стояща биомаса, наводнения, свлачища. Проф. Иван Маринов и ас. Ели Павлова-Трайкова от ИГ представиха презентация за оценката на риска от наводнения и свлачища. Полученият резултат е голям до среден риск от наводнения за страната.

Оценка на свлачищата е направена на територията на три общини, като активните свлачища за Варна са 87, Макреш - 1, и Плевен - 0.

Проф. Георги Георгиев от ИГ изнесе презентация „Основни насекомни вредители и гъбни патогени по дървесната и храстовата растителност в градски екосистеми“, разработена съвместно с чл.-кор. проф. Пламен Мирчев и доц. Маргарита Георгиева въз основа на оценка на дървесната и храстовата растителност в градските екосистеми. Посочени бяха основните причинители на влошеното състояние на урба-

низираните екосистеми.

Представители от партньорските организации също отчетоха приноса си по проектните дейности.

В дейностите по проект „TUNESinURB“ е заложено осигуряване на по-добро разбиране за състоянието на урбанизираните екосистеми и предоставяните от тях екосистемни услуги. Очаква се включване на резултатите в правната рамка на националните и европейските секторни политики; определяне на географския обхват на оценката и картиране на урбанизираните екосистеми; проучване, валидиране и демонстрация на оценката на състоянието на урбанизираните екосистеми в България; инвентаризиране на капацитета за предоставяне на екосистемни услуги на урбанизираните екосистеми, като се изключват зоните по „Натура 2000“ (2.13 %); оценяване и картиране на екосистемните услуги на урбанизираните екосистеми в България и създаване на прототипна информационна система.

Мина ОГНЯНОВА

Инж. Любен ВАНЧЕВ на 80 години

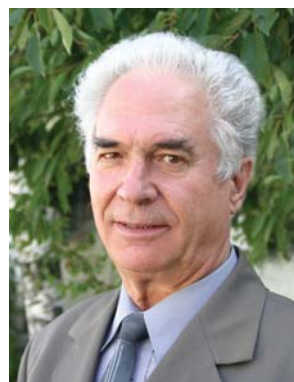
Роден е на 12.09.1936 г. в Батак, Пазарджишка област. Средно образование завършва през 1954 г. в Горския техникум във Велинград.

Започва работа като техник-лесовъд в ГС - Беглика, до 1956 г., когато е приет за редовен студент.

През 1961 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, и е назначен за началник на горско-технически участък в ГС - Троян. На следващата година става директор на ГС - с. Ново село, Троянско.

През 1969 г. е назначен за зам.-началник на Окръжното управление по горите - София, а през 1973 г. става началник на Районната инспекция по горите и опазване на природната среда - София.

От 1975 г. е директор на Горскопромишленото предприятие в Благоево, Република Коми, а две години по-късно е първи зам. генерален директор на ДСО „Дърводобив и строителство в Коми АССР“. Завръща се през 1980 г. и е назначен за зам. генера-

лен директор на Обединението, където отговаря за кадрите и реализацията на дървесината от Коми в България.

През 1990 г. е назначен за председател на Комитета по горите и горската промишленост, а на следващата година отново е зам. генерален директор на Обединението. От 1995 г. е изпълнителен директор на Акционерно дружество „Гора“, където се пенсионира през 1997 година.

Като техник-лесовъд в ГС - Беглика, под негово ръководство се извършва залесяване на над 5000 дка на трудни за възобновяване места. Като директор на ГС - с. Ново село, ръководи изпълнението на залесителните мероприятия на над 25 000 дка в басейна на яз. „Александър Стамболийски“.

В ГПП - Благоево, под негово ръководство са изградени солидни производствени мощности и жилищни сгради. Изпълнява се производствена програма по добиването на над 1 млн. м³ дървесина. Като зам. генерален директор по кадрите подготвя за тежките климатични условия в Коми над 4000 души работници и специалисти годишно.

За своята трудова дейност е награден с „Орден на труда“ - сребърен и златен, „Народна република България“ - II степен, в Коми е награден с ордени „Дружба на народите“ и „Червено знаме“. От 2015 г. е почетен гражданин на Батак.

Инж. Богдан БОГДАНОВ

Доц. д-р Станчо КЕРЕНСКИ на 95 години

Роден е на 13.08.1921 г. в с. Сопот, Ловешка област.

През 1944-1945 г. участва в Отечествена война като взводен командир.

Завършва лесовъдското си образование през 1946 г. в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет.

От 1947 до 1954 г. работи последователно като технически ръководител на бригада за горски строежи в Троян, директор на ДП „Горстрой“ в Пловдив, ръководител на проектантска група в „Леспроект“ - София, ръководител на проектантски сектор в „Промпроект“ - София. От 1954 г. е научен сътрудник в Института за гората при БАН. През 1967 г. е избран за ст.н.с. II ст. (сега доцент), а през 1972 г. му е присъдена научна степен „кандидат на селскостопанските науки“ (доктор).

От 1972 до 1974 г. е на работа в Куба, където извършва проучвания на противоерозионната роля на горите.

От 1975 до 1982 г. е хоноруван преподавател по ерозия на горските почви във ВЛТИ.

За лесовъдската наука и практика особен интерес представля-

ват неговите проучвания и публикации, свързани с методите за противоерозионно укрепяване, и използването на технически съоръжения във водосборите на язовирите „Тополница“ и „Искър“.

Самостоятелните научни и научно-популярни статии на доц. Станчо Керенски са повече от 60. Участва в колективите, написали монографиите „Водната ерозия при планински условия и борбата с нея“, „Борбата с ерозията в горски фонд на България“ и „Гората и защитата на почвата“.

Продължително време работи върху написването на историята на Института за гората. Със своите научни разработки става водещ специалист в областта на горската ерозия у нас. Работи активно в създадения към Министерството на горите и горската промишленост Координационен съвет за борба с ерозията и в изготвянето на методиката за Националната дългосрочна програма за борба с ерозията.

Научноприложната му дейност е свързана с провеждането на стационарни изследвания на ерозионните процеси и на методите и средствата за укрепяването на хидрографската мрежа на пойните водни течения.

За дейността си доц. Станчо Керенски е награждаван с орден „Кирил и Методий“ - I степен, „Юбилейна значка на МГПП“ - златна (1969 г.), и значка на МГОПС „За принос в техническия прогрес“ (1972 г.).

Проф. д-р Георги ЦАНКОВ

Стойко Петков Балкански - Верен син на гората

Името на Стойко Петков, роден на 20 юни 1865 г. в многолюдната троянска фамилия Балкански, е записано сред първостроителите на горското дело у нас. Той се знае повече с бащиното си име Петков, с което са подписвани отчети, доклади, рапорти, които прави по време на цялата си горска служба. Верен на своята любов и отговорност към гората, Стойко Петков записва една от златните страници на зараждането на националното ни лесовъдство.

Неговият път в професията започва, както и за мнозина други лесовъди от края на XIX в., с професионално средно образование. Стойко завършва първото у нас земеделско училище „Образцов чифлик“ край Русе и една година работи като учител в троянското село Калейца.

Горската служба по онова време е известна с постоянни премествания на горските служители. Затова не е чудно, че първата длъжност в горите на Стойко Петков - горски надзирател, е далеч от родния му край - в Кюстендил.

На следващата година е преместен в Ловеч на същата длъжност, а от началото на 1890 г. е помощник на окръжния горски инспектор във Велико Търново. През 1892 г. става горски инспектор II ст. във Враца, а през 1897 г. взема успешно държавен изпит за горски инспектор.

Рапортите (отчети) на Петков като врачански горски инспектор, както и стопанските планове с качество на лесоустройствени проекти, за държавните гори „Хърчене“, „Маринов геран“, „Бодиля“, „Генжов шумак“ (Врачанско) и „Тръпките“ (Плевенско) показват, че макар и без специално образование, благодарение на своята упоритост и жажда за знания, Петков отговорно и професионално изпълнява длъжността си. Доказателство за неговата отлична подготовка и отговорност към служебните задължения е неговият обширен доклад от 162 страници до Министерството на търговията и земеделието, в който развива своите виждания за запазване и възобновяване на горите - стопанската експлоатация, която успешно реализира в поверения му район. „Когато една гора се експлоатира направо от селяните, резултатът ще бъде печален“ - пише той. В своята дейност Пет-

ков осъзнава още тогава, в зората на българското лесовъдство, нуждата от „промеждутъчна експлоатация“ (прочистки, прореждания) като средство за подобряване на устойчивостта на горите и тяхната ефективност в бъдеще.

В доклада си за извършената работа във Врачански горски окръг за 1896 г. Стойко Петков прави пълно лесопатологично обследване на поверените му гори, като описва силното нападение на гъботворката и предприетите мерки за ограничаване на нейното разпространение и минимизиране на щетите. Любопитно е, че описаното от него кала-

митетно проявление на този вредител се повтаря със същата сила през 1996 г., като обезлистването на широколистните гори е пълно, а на някои иглолистни култури - масово.

Трудовата му дейност като лесничей е свързана със Стара Загора, Враца, Ловеч, Севлиево, Пещера, но най-много време и сили отдава на залесителното дело в района на Плевен (от октомври 1909 до ноември 1931 г.), където залесява хиляди декари акациевии насаждения.

За успешното възобновяване на горите и залесяването със Заповед № 4390/28.12.1920 г. получава „Похвала за проявена популяризаторска дейност и активна работа в залесителното дело в района на Плевенското лесничейство“, а през 1927 г. е награден с орден „За гражданска заслуга“ - V степен, Кавалерски кръст. Починал на 9 декември 1932 г. в Плевен.

Гл. ас. инж. Евгени ЦАВКОВ
Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

IN MEMORIAM

На 10 октомври почина проф. д.с.н.
Иван РАЕВ.

Роден е на 4 декември 1935 г. в Созопол.

През 1959 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Научната му кариера започва през 1970 г. в Института за гората при БАН. От 1981 г. е доцент (ст.н.с. II ст.), а от 1991 г. - професор (ст.н.с. I ст.) по горска екология.

През 1974 г. придобива научна степен „доктор“ със защита на дисертация „Влияние на склопеността на смърчовите насаждения върху повърхностния воден отток по северните склонове на Рила планина“. Научната степен „доктор на селскостопанските науки“ придобива през 1990 г. с дисертацията „Изследвания върху хидрологичната роля на иглолистните горски екосистеми в България“.

През 1991-1992 г. е председател на Комитета по горите към Министерския съвет. През 1995-2003 г. е директор на ИГ при БАН. Ръководи секция „Горска екология“ в ИГ от 1986 до 2001 г. и от 2003 до 2006 година.

Избиран е за член на Общото събрание на БАН, на специализирани научни съвети, на редколегията на сп. „Наука за гората“, „Българска енциклопедия“, сп. „Folia Oecologica“ (Зволен, Словакия), член на редакционни съвети и експертни комисии за избор на директо-

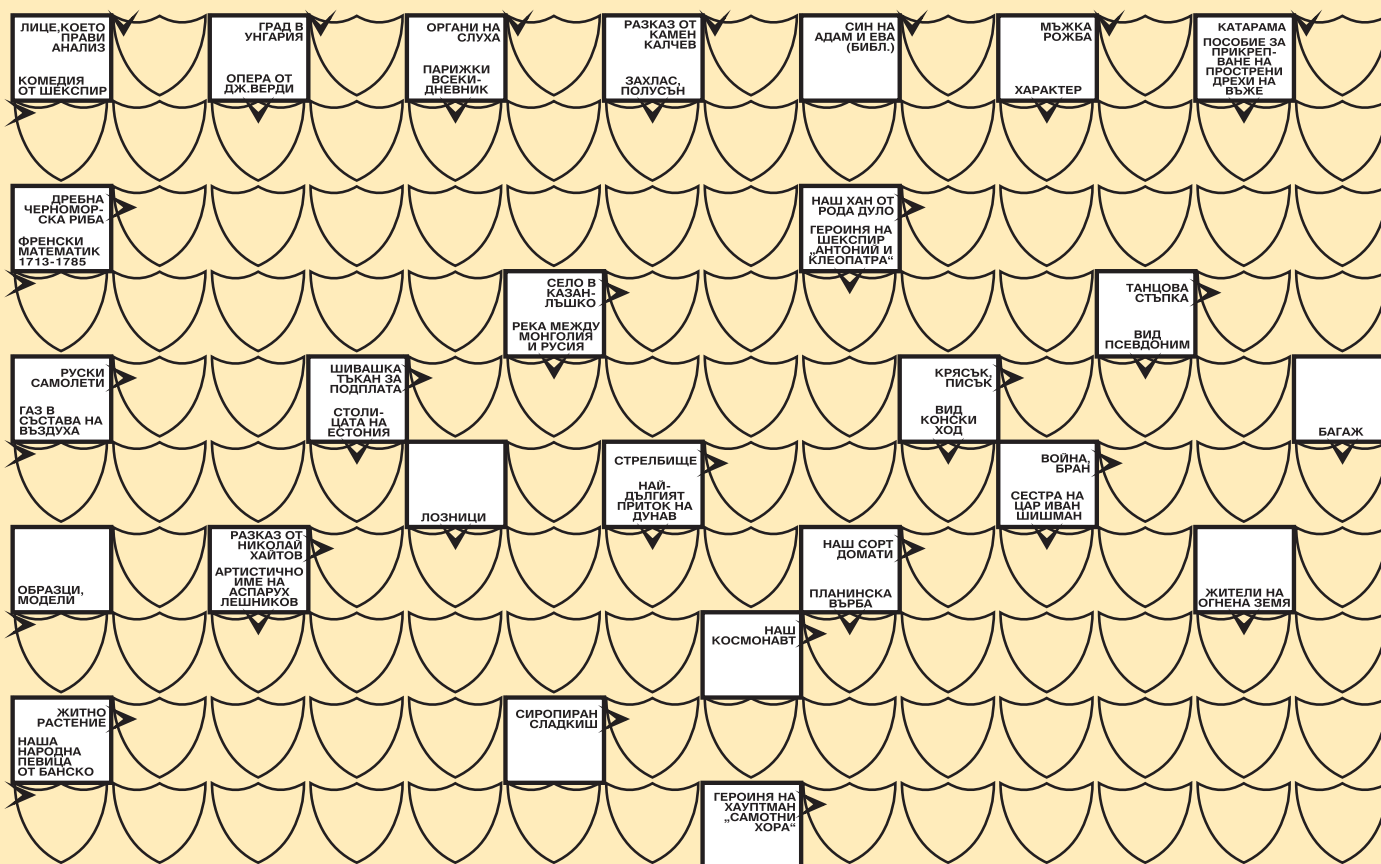
ри в БАН. Основател и главен редактор е на списание „Silva Balcanica“, а по-късно е почетен председател на редакционната колегия.

Проф. Раев има богата научна продукция от близо 200 публикации у нас и в чужбина, включително 10 монографии, 165 научни и 17 научнопопулярни статии. Има около 700 цитирания. Ръководител е на над 35 научни проекта. Има 21 внедрявания в практиката. Преподава „Горска метеорология“ и „Общо лесовъдство“ в ЛТУ, гост-лектор е в много университети в Европа и САЩ, научен рецензент у нас и в чужбина. Специализира в Чехословакия.

Дълги години проф. Раев е национален координатор в Техническият комитет на научната програма COST за горите и горските продукти към Европейския съюз, член на Управляващия комитет на COST Action 25 и 27. Председател е на Националния комитет на България за IUFRO, член на Европейския институт за горите (Финландия), председател на Global Water Partnership - България. Член на съюзи и дружества - СЛБ, Съюз на учените в България.

Проф. Раев има значителни приноси в горската хидрология и екология. Значителни са неговите научни приноси при установяване на уязвимостта на горската растителност през периода на засушаването 1982-1994 г., за разработване на програмата от мерки за адаптация на българските гори към очакваните климатични промени, за определяне и картиране на уязвимите на климатичните въздействия зони за горите у нас и прогнозиране на очакваните въздействия на климата върху тях за периода до 2050-2070 година. Многократно е награждаван за научните си постижения.

Поклон пред светлата му памет!

РЕЧНИК: ЕГЕР, КЛЕРО, РОСЕР

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 6-7/2016:

ВОДОРАВНО: Аерометър, „Родината“, Котел, Век, Дева, Аки, Белини, Ат, Лоно, Сал, Варан, Мак, Тал, Комар, Тел, Макарони, Карас, Рак.

ОТВЕСНО: „Неродена мома“, Ротел, Ламар, Водевил, Кака, Миланов, Рас, Тен, Инат, Тава, Оратор, Пътека, Алена, Ракитин, Лик.

Саморасляци

Млада жена се съблича и влиза да се къпе в реката, когато от гора-та излиза старият горски бай Не-но Балканджията:

- Стой! - вика той - Къпането е забранено!

- Защо не ми казахте преди да се съблека? - бърза да си нахлузи гре-хите жената.

- Събличането не е забранено - отговаря горският.

Бай Нено пита свой познат, зани-маващ се с добив и реализация на гървесина:

- Защо си толкова угрижен?

- Остави се. Синът ми е хлътнал по една хубавица, а тя го питала: „Имаш ли два мерцедеса и вила на два етажа на морето?“.

- И сега какво?

- Знам ли! Казвам на сина, че ще продадем „Ламборгини“-то и „Бен-тли“-то, ще купим два „Мерце-дес“-а, но хич не ми се ще да бутам два етажа от вилата...

Попитали бай Нено каква е разли-ката между хората и елените.
- При мъжките елени - отговорил мъдро горският - колкото по-го-леми и кичести са рогата, толко-ва по-привлекателен е мъжкият. При хората - колкото по-големи са рогата, толкова по-привлекател-на е женската.

- Бабо, бабо, ангелите летят ли?
- питал малкият Ненчо баба си.
- Да, Ненчо, летят.
- Дядо каза на съседката „ангел-че“. Тя кога ще полети?
- След малко, бабиното...

Връща се жената на горския от работа и му се кара:

- Откакто те уволниха, по цял ден ядеш и спиш. Вземи свърши не-що полезно!

- Какво да правя бе, жена? Като се наям, ми се приспива. Като се съ-будя, гладен съм.

WWW.KLIMATET.COM

0898/ 61 45 81

СПИСАНИЕ ЗА ЕКОЛОГИЯ И ГОРСКО СТОПАНСТВО

София 1303, ул. „Антим I“ № 17;

тел.: 02 9888642, факс: 02 9880415, e-mail: gora@iag.bg

Уважаеми читатели,

Абонирайте се за списанието
и през следващата 2017 г.,
като изпратите абонаментен талон
на адреса на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ № 17,
по факс или електронна поща.

БАНКОВА СМЕТКА НА СПИСАНИЕ „ГОРА“

IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50

BIC TTBBBG22 СЖ „ЕКСПРЕСБАНК“ АД, КЛОН СОФИЯ

Цена на един годишен абонамент, направен в Редакцията, е 30 лева.

Фактури се издават след извършен банков превод.

Можете да се абонирате и във всички
пощенски станции в страната
от 17 октомври до 15 декември, както и на интернет адрес:
<http://www.bgpost.bg> до 26 декември 2016 година.
Списанието е с каталожен номер 1225.

Абонаменти се набират и от разпространителска фирма
ДОБИ ПРЕС ЕООД - 02 963 30 81, 02 963 30 82

АБОНАМЕНТЕН ТАЛОН за списание „ГОРА“

Фирма, предприятие:

с адрес: (п.к.), гр. (с.)

ул. (№, вх., ет., ап.)

Индекс. №.....BG.....

МОЛ.....

Брой абонати Обща сума (преведена по сметка на списанието) лв.

(словом)

дата: подпис: (.....)

Обикол България

Поробени от красотата

По света вече няма страна с колонии. А град Панагюрище си има.

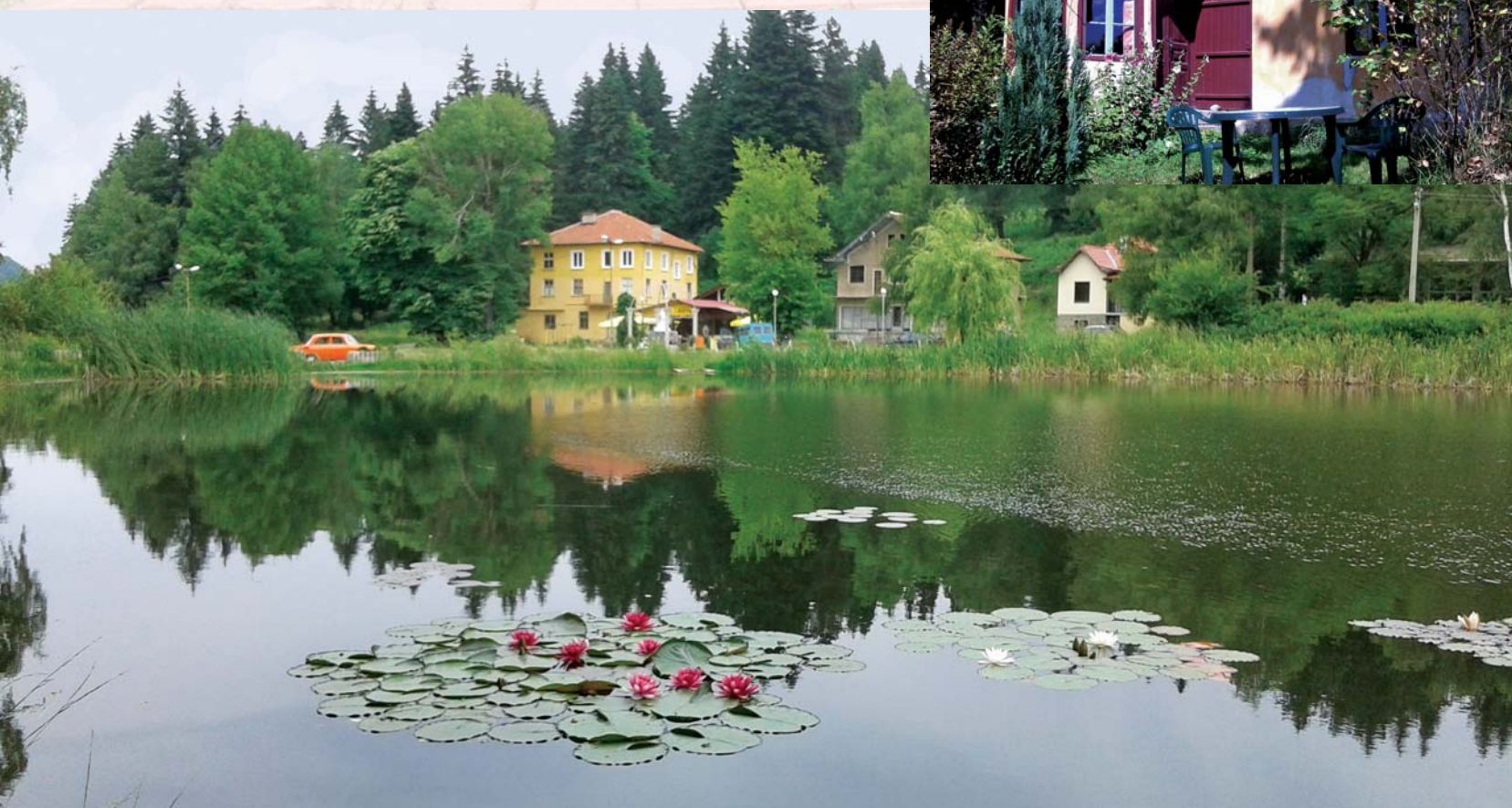
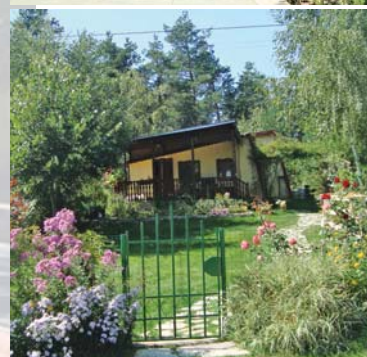
Панагюрските колонии е вилната зона на борческия град, идеята за която се ражда през далечната 1905 г., след анкета на учителите от града, която установява, че 67 % от учениците са недохранени и с лошо здраве. Именно учителите основават Дружеството за подпомагане на бедните ученици и предлагат на околийския началник Стефан Брадистилов и кмета Георги Дедьов да изградят над града лятна детска колония (дума, която сме забравили покрай употребата на друга достатъчно неблагозвучна - лагер). С реализирането на идеята се заема създаденото през 1907 г. благотворително дружество „Панагюрски летни детски колонии“, което самостоятелно набавя необходимите средства, избира управителното си тяло, изработва обемист устав и започва да стопанисва 1200 дка в м. Читашки гьол, който е в панагюрското землище. Отначало тук наистина се организира почивка само за деца и една след друга изникват детски колонии, но след 1922 г. местността под връх Братия на чудната Средна гора се превръща в едно от най-красивите летовища с много почивни станции и фамилни вили.

Историята за истинските обитатели на Колониите, които не са само панагюрци, си е и чисто родова, и сантиментална. Пето поколение „колониийци“ - потомци на министри, артисти, музиканти, дипломати, и просто добри хора, заобичали това място със сърце, тича днес край вилите сред гората. Най-малко 200 - по-скромни или по-разкошни, с интересна „колонийска“ архитектура, по възможност запазвана от наследници, за да ни радва и днес. Буковите гори и смърчовите със своите „попски ръкави“ прегръщат всеки колониеец.

Една от най-интересните личности на Колониите е Рад Дедев. Личната му вила, строена в края на 20-те години на миналия век, е просто една удобна къща в котловинка с бликащ извор. Шедьовърът става неговото стопанство - градини за зеленчуци, овошки и цветя, които отглежда противно на разбирането, че на над 1000 м н.в. повечето от тях не виреят. Бай Рад изгражда още тераси и малки баражи по стръмните склонове, залесява, където трябва, дървета, прави водни басейнчета и ги пълни с риба. В целия този рай приема всеки желаещ да поговори за природата и Бога. Панагюрският феномен изгражда в имота си малък параклис, край който е погребан през 1935 година. В наши дни минната компания „Асарел-Медет“ го преустройва в храм. Гробът на бай Рад винаги е с живи цветя.

И сега на Колониите няма да останеш гладен, но от дядо на баща, от баща на син се разказва за изобилието на Лука-Станчевия търговски дом, открит през 1928 г., за месарницата на Христо Меченов, за пивницата на Калеко, който се водел и „лечител на болните вина“, бакалницата, работилницата, ресторанта и хотела на братята Босеви. Няма ги вече. Но аз усещам диханието на отдавнашния живот на Колониите от разказите на моята приятелка и вечна колонийка, софийския архитект Неда Николова, когато седим на старото миндерче в нейната вила, строена някъде през 1935-а и купена от дядо ѝ през 1958 година. Под тихото почукване по стъклото на ружите, които не забравят да цъфнат под прозореца всяка пролет вече 70 години, улавям топуркането на малките Недини крачета, които търчат „при Господа“ - магазина в югоизточния край на Колониите. Арх. Николова събира в старата къща, наречена „Вила Вилекула“, рода си и много приятели, които нямат нищо против и в XXI в. да живеят „поробени“ в колония, господар на която е... природата.

Светлана БЪНЗАРОВА

В ТРУДНОСТИТЕ

ОВЛАДЕЙТЕ СИЛАТА

Сезонът есен-зима започва с чудесни предложения от Husqvarna! Възползвайте се от преференциалните ни оферти за избрани продукти, аксесоари и консумативи. При покупка получавате и подарък. Търсете нашите предложения в дилърската мрежа на Husqvarna в цялата страна.

Специалната ни оферта:

HUSQVARNA 236

1. X-Torq® - двигателят осигурява ниска консумация на гориво, като намалява вредните емисии и увеличава мощността.
2. Air Injection™ - Системата за центробежно почистване на въздуха осигурява по-икономична поддръжка.
3. Low Vib® - ефективни тампони, които абсорбират вибрациите.
4. Комбиниран старт/стоп ключ увеличава ергономичността.
5. Подкачваща горивна помпа улеснява стартирането.

38,2 cm³ / 1,4 kW / 1,9 hp / 4,7 kg*

*(без режещата екипировка)

+ БОНУС: 1 л HP и 1 л минерално масло за веригата

Husqvarna®

АГРОЛАНД-БЪЛГАРИЯ АД, София 1700, ул. „8-ми декември“ 13, тел.: 024 666 910

e-mail: info@agroland.eu

www.husqvarna.bg